

«ҚазТрансОйл» АҚ

Жеке қаржылық есептілік

*2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудиторлар есебімен*

Building a better
working world

«Эрнст энд Янг» ЖШС
Әл-Фараби д-лы, 77/7
«Есентай Тауэр» ғимараты
Алматы қ., 050060
Қазақстан Республикасы
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961
www.ey.com

ТОО «Эрнст энд Янг»
пр. Аль-Фараби, 77/7
здание «Есентай Тауэр»
г. Алматы, 050060
Республика Казахстан
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961

Ernst & Young LLP
Al-Farabi ave., 77/7
Esentai Tower
Almaty, 050060
Republic of Kazakhstan
Tel.: +7 727 258 5960
Fax: +7 727 258 5961

Тәуелсіз аудиторлардың есебі

«ҚазТрансОйл» АҚ-ның акционерлеріне

Біз «ҚазТрансОйл» АҚ-ның (бұдан әрі – «Компания») беріліп отырған жеке қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы жеке есеп, жиынтық кіріс туралы жеке есеп, ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есеп және көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп, сондай-ақ есеп саясатының маңызды аспектілері туралы ақпарат пен басқа да түсіндірме ақпараты жатады.

Жеке қаржылық есептілікке қатысты басшылықтың жауапкершілігі

Компания басшылығы осы жеке қаржылық есептілікті Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес әзірлеуге және дұрыс беруге әрі басшылықтың пікірінше шынайы емес әрекеттердің немесе қате салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ жеке қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп айқындайтын ішкі бақылау рәсімдері үшін жауап береді.

Аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің міндетіміз жүргізілген аудиттің негізінде осы жеке қаржылық есептілік туралы өз ойымызды білдіру болып табылады. Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік. Бұл стандарттар біздің өдеп нормаларын сақтауымызды, аудитті жеке қаржылық есептілікте маңызды бұрмаланулардың жоқтығына жеткілікті түрде сенімді болатындай етіп жоспарлауымызды және жүргізуімізді талап етеді.

Аудитке жеке қаржылық есептілікте ұсынылған сомалар мен ақпаратқа қатысты аудиторлық дәлелдерді алуға бағытталған рәсімдерді орындау жатады. Шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан жеке қаржылық есептіліктің едәуір бұрмалану тәуекелін бағалауды қоса алғанда, рәсімдерді таңдау аудиторлар тұжырымдарына негізделеді. Бұл тәуекелді бағалау кезінде аудитор жеке қаржылық есептілікті дайындау мен дұрыс беруге қатысты ішкі бақылау аспектілерін ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірін білдіру үшін емес, нақты жағдайларда қажет аудит рәсімдерін анықтау үшін қарастырады. Сондай-ақ аудитке пайдаланылған есеп саясатының дұрыстығын және басшылық жасаған бухгалтерлік бағалаудың негізділігін бағалау және жалпы жеке қаржылық есептіліктің ұсынылуын бағалау жатады.

Біз алған аудиторлық дәлелдер аудиторлық қорытындымызды білдіруге негіздемені ұсыну үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп санаймыз.

Building a better
working world

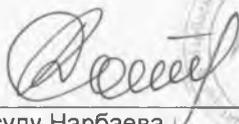
Қорытынды

Біздің ойымызша жеке қаржылық есептілік барлық маңызды аспектілерде «ҚазТрансОйл» АҚ-ның 2013 жылдың 31 желтоқсанына қаржылық жағдайын, сондай-ақ оның қаржы нәтижелері мен керсетілген күнге аяқталған жыл үшін ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес шынайы түрде керсетеді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік жеке берілген

Өз пікірімізді өзгертпестен, біз жеке қаржылық есептіліктің 2-ескертпеге «ҚазТрансОйл» АҚ «ҚазТрансОйл» Тобына Бас компания болып табылатыны және «ҚазТрансОйл» Тобының шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес дайындалып, белек шығарылғаны туралы ашылып керсетілген фактісіне назар аударамыз. Біз «ҚазТрансОйл» Тобының 2013 жылдың 31 желтоқсанына және осы күнге аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргізіп, ол туралы 2014 жылдың 25 ақпанында мерзімделген өз аудиторлық қорытындымызда кодифицирленбеген пікірімізді білдірдік.

Ernst & Young LLP

Айсұлу Нарбаева
Аудитор

Аудитордың 1994 жылғы 21 қазандағы
№0000137 біліктілік куәлігі

2014 жылғы 25 ақпан

Евгений Жемалетдинов
Бас директор
«Эрнст энд Янг» ЖШС

Қазақстан Республикасында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған мемлекеттік
лицензия сериясы МФЮ - 2, № 0000003,
Қазақстан Республикасы Қаржы
Министрлігімен 2005 жылғы 15 шілдеде
берілген

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудиторлар есебі

Жеке қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы жеке есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы жеке есеп	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есеп	4-5
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп	6
Жеке қаржылық есептілікке ескертпелер	7-51

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

<i>Мың теңге</i>	Ескерт.	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
АКТИВТЕР			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	5	364.998.307	335.980.903
Материалдық емес активтер	6	1.170.444	1.298.765
Еншілес ұйымдарға инвестициялар	7	28.208.864	28.208.864
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар	8	7.404.945	7.404.945
Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	9	5.770.520	345.647
Банк салымдары	15	576.541	–
Өзге де ұзақ мерзімді активтер		117.760	130.805
		408.247.381	373.369.929
Ағымдағы активтер			
Тауар-материалдық қорлар	10	1.681.832	1.879.555
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	11	4.130.038	2.053.351
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	12	695.544	375.341
Корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем		–	1.580.002
Өтеуге ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	13	648.705	116.264
Өзге де ағымдағы активтер	14	4.138.189	4.336.823
Банк салымдары	15	83.112.238	53.084.676
Ақша қаражаттары және оның баламалары	16	24.398.342	18.132.360
		118.804.888	81.558.372
Сатуға арналған деп жіктелген активтер		32.138	29.299
		118.837.026	81.587.671
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		527.084.407	454.957.600

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңге	Ескерт.	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
КАПИТАЛ МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Капитал			
Жарғылық капитал	17	61.937.567	61.937.567
Активтерді қайта бағалау резерві	17	138.931.685	117.159.149
Капиталдың өзге де резервтері		(1.016.431)	17.169
Үлестірілмеген пайда		215.903.107	181.317.317
Капитал жиыны		415.755.928	360.431.202
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Байланысты тараптардың пайдасына шығарылған қаржы кепілдігі	32,33	–	199.654
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	18	9.333.180	6.562.263
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта еңдеу жөніндегі міндеттемелерге резерв	22	16.677.538	15.531.037
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер	31	38.732.066	36.501.154
Болашақ кезеңдер кірістері	32	260.305	572.670
		65.003.089	59.366.778
Ағымдағы міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	18	322.000	238.000
Сауда және өзге де кредиторлық берешек	19	10.939.939	6.545.665
Алынған алғытөлемдер	20	17.031.800	15.953.963
Төлемге корпоративтік табыс салығы		680.117	–
Төлемге өзге де салықтар	21	1.096.412	877.961
Резервтер	22	41.642	179.291
Өзге де ағымдағы міндеттемелер	23	16.213.480	11.364.740
		46.325.390	35.159.620
Міндеттемелер жиыны		111.328.479	94.526.398
КАПИТАЛ МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		527.084.407	454.957.600

Бас директор

К.М. Кабылдин

Бас бухгалтер

А.С. Ахмедина

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңге	Ескерт.	31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші	
		2013 жылғы	2012 жылғы
Түсім	24	168.214.901	123.931.842
Сатудың өзіндік құны	25	(94.404.328)	(83.711.982)
Жалпы пайда		73.810.573	40.219.860
Жалпы және әкімшілік шығыстар	26	(9.190.686)	(9.323.465)
Өзге де операциялық кірістер	27	7.605.493	1.619.386
Өзге де операциялық шығыстар	28	(288.029)	(336.404)
Еншілес ұйымдарға салынған инвестициялардың құнсыздануы	7	–	(280.212)
Негізгі құралдардың құнсыздануы	5	(10.664.313)	(766.227)
Өзге де ұзақ мерзімді активтердің шығуынан түскен кіріс		257.696	–
Еншілес ұйымдардың шығуынан түскен кіріс	7	–	161.466
Операциялық пайда		61.530.734	31.294.404
Бағамдық айырмадан болған кіріс/(залал)		43.860	(181.280)
Дивидендтік кіріс		908.906	432.336
Қаржылық кірістер	29	3.971.102	1.877.753
Қаржылық шығындар	30	(1.374.236)	(826.017)
Салық салғанға дейінгі пайда		65.080.366	32.597.196
Табыс салығы бойынша шығыстар	31	(13.063.819)	(7.262.245)
Есепті жылдағы пайда		52.016.547	25.334.951
Өзге де жиынтық кіріс			
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық кіріс			
Белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қайта бағалаудан болатын актуарлық залалдар	18	(1.292.000)	–
Табыс салығының әсері	31	258.400	–
		(1.033.600)	–
Негізгі құралдарды қайта бағалау	5	62.753.782	23.982.196
Табыс салығының әсері	31	(12.550.756)	(4.796.439)
		50.203.026	19.185.757
Негізгі құралдардың құнсыздануы	5	(21.266.971)	(19.713)
Табыс салығының әсері	31	4.253.394	3.943
		(17.013.577)	(15.770)
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын салықты шегергендегі өзге де жиынтық кіріс жиыны		32.155.849	19.169.987
Салықты шегергендегі өзге де жиынтық кіріс жиыны		32.155.849	19.169.987
Есепті жылға салықтар шегерілген жиынтық кіріс жиыны		84.172.396	44.504.938

Бас директор

Қ.М. Кабылдин

Бас бухгалтер

А.С. Ахмедина

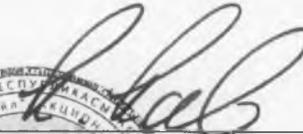
АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңге	Ескерт.	31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші	
		2013 жылғы	2012 жылғы
Операциялық қызметтен түсетін ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі пайда		65.080.366	32.597.196
Салық салынғанға дейінгі таза ақша ағындары мен салыстыруға арналған ақшалай емес түзетулер			
Тозу және өтелім	25, 26	28.263.650	26.184.824
Еншілес ұйымдардың шығуынан түсетін кіріс	7	–	(161.466)
Күмәнді берешек бойынша резервті есептеу	26	56.405	94.064
Қоршаған ортаны қорғау, салықтар бойынша резервтерді есептеу	22	517	305.542
Қаржы шығындары	30	1.374.236	826.017
Дивидендтік кіріс		(908.906)	(432.336)
Қаржы кірістері	29	(3.971.102)	(1.877.753)
Еншілес ұйымдарға салынған инвестициялардың құнсыздануы	7	–	280.212
Актуарлық шығындар	28	–	153.000
Қызметкерлерге сыйақылар, өткен жылдардағы қызметтер құны	18	1.008.000	–
Қызметкерлерге сыйақылар, ағымдағы жылдың қызметтер құны	18	495.000	460.000
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығуынан болатын залал	28	148.897	51.950
Өзге де ұзақ мерзімді активтердің шығуынан түскен кіріс		(257.696)	–
Негізгі құралдардың құнсыздануы	5	10.664.313	766.227
Кредиторлық берешекті есептен шығарудан түскен кіріс	27	(23.549)	(3.777)
Болашақ кезеңдер кірістерінің етелімі	27	(312.366)	(312.365)
Байланысты тарапқа шығарылған қаржы кепілдігінің етелімі	27	(26.463)	(138.570)
Байланысты тараптар пайдасына шығарылған қаржы кепілдігін тануды доғару	27	(177.743)	–
ҚҚС және есепке алынбайтын ҚҚС бойынша шығыстар	26	194.727	301.240
Бағам айырмасынан болатын іске асырылмаған кіріс/(залал)		84.052	(37.200)
Ескірген және өтімсіз тауар-материалдық қорлар бойынша резервтерді (қайтару) / есептеу	26	2.520	(4.175)
Айналым капиталының өзгерісіне дейінгі операциялық қызметтен түскен ақша ағыны			
		101.694.858	59.052.630
Тауар-материалдық қордағы өзгерістер		233.462	135.177
Сауда және өзге де дебиторлық берешектегі өзгерістер		(1.871.456)	398.275
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдердегі өзгерістер		(320.703)	162.192
Өтеуге жататын салықтардағы және өзге де салықтар бойынша алғытөлемдердегі өзгеріс		(1.082.590)	1.189.599
Өзге де қысқа мерзімді активтердегі өзгеріс		235.351	–
Сауда және өзге де кредиторлық берешектегі өзгерістер		(299.243)	29.824
Алынған алғытөлемдердегі өзгерістер		1.077.837	5.004.047
Телемге өзге де салықтардағы өзгерістер		218.451	269.699
Өзге де ағымдағы және ұзақ мерзімді міндеттемелердегі және қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгеріс		4.386.697	(968.736)
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары			
		104.272.664	65.272.707
Төленген табыс салығы		(16.256.328)	(7.429.826)
Алынған пайыздар		2.356.479	2.662.203
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары			
		90.372.815	60.505.084

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсанда аяқталған жылдар іші	
		2013 жылғы	2012 жылғы
Инвестициялық қызметтен түскен ақша ағыны			
Банк салымдарын алу		56.047.879	49.812.460
Банк салымдарын орналастыру		(85.124.420)	(62.600.000)
Байланысты тараптардың қарыздарды өтеуі		–	339.987
Алынған дивидендтер		647.770	431.011
Негізгі құралдарды сатып алу		(27.753.395)	(22.946.686)
Материалды емес активтерді сатып алу		(144.488)	(256.062)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатудан түскен түсім		1.067.491	267.904
Еншілес ұйымдарға салым	7	–	(6.496.889)
Еншілес ұйымды сатудан түскен ақша түсімі	7	–	11.647.889
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағыны		(55.259.163)	(29.800.386)
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағыны:			
Акцияларды шығарудан түскен түсімдер	17	–	27.886.080
Акцияларды шығарумен байланысты кеңес беру қызметіне төлемдер	17	–	(289.774)
Төленген дивидендтер	17	(28.847.670)	(60.002.000)
Қаржы қызметінде пайдаланылған таза ақша ағыны		(28.847.670)	(32.405.694)
Ақша қаражаттарындағы және олардың баламаларындағы таза өзгерістер			
Жылдың басына ақша қаражаттары және олардың баламалары		18.132.360	19.833.356
Жылдың аяғына ақша қаражаттары және олардың баламалары	16	24.398.342	18.132.360

Бас директор

Қ.М. Кабылдин

Бас бухгалтер

А.С. Ахмедина

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңге	Ескерт.	Жарғылық капитал	Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	Капиталдың өзге де резервтері	Үлестірілмеген пайда	Жиыны
2012 жылғы 1 қаңтарға		34.617.204	106.785.731	17.169	207.187.797	348.607.901
Есепті кезеңдегі пайда		-	-	-	25.334.951	25.334.951
Өзге де жиынтық кіріс	5	-	19.169.987	-	-	19.169.987
Бір жылға жиынтық кіріс жиыны		-	19.169.987	-	25.334.951	44.504.938
Қайта бағаланған негізгі құралдардың өтелімін ауыстыру		-	(8.796.569)	-	8.796.569	-
Акцияларды шығару	17	27.886.080	-	-	-	27.886.080
Акцияларды шығарумен байланысты кеңес беру қызметтеріне шыққан шығындар	17	(565.717)	-	-	-	(565.717)
Дивидендтер	17	-	-	-	(60.002.000)	(60.002.000)
2012 жылғы 31 желтоқсанға		61.937.567	117.159.149	17.169	181.317.317	360.431.202
Есепті кезеңдегі пайда		-	-	-	52.016.547	52.016.547
Өзге де жиынтық кіріс	5,18	-	33.189.449	(1.033.600)	-	32.155.849
Бір жылға жиынтық кіріс жиыны		-	33.189.449	(1.033.600)	52.016.547	84.172.396
Қайта бағаланған негізгі құралдардың өтелімін ауыстыру		-	(11.416.913)	-	11.416.913	-
Дивидендтер	17	-	-	-	(28.847.670)	(28.847.670)
2013 жылдың 31 желтоқсанға		61.937.567	138.931.685	(1.016.431)	215.903.107	415.755.928

Бас директор

К. М. Кабылдин

Бас бухгалтер

С. Ахмедина

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ**

«Мұнай және Газ көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ («МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» ЖАҚ болып қайта тіркелді және қайта аталды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «ҚазТрансОйл» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» АҚ («Компания») болып қайта тіркелді.

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы» АҚ («ҚМГ» немесе «Бас Компания») Компанияның ең ірі акционері болып табылады және ол Компанияға қатысты бақылау үлесіне ие (90 пайыз). ҚМГ толығымен «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (Самұрық - Қазына) тұлғасында Үкіметке тиесілі.

2012 жылы Компания 1:10 мөлшерлестілікте акцияларды болшектенді, оның нәтижесінде жарияланған акциялардың саны 34.617.204-тен 346.172.040-ке дейін ұлғайды, алайда жарғылық капиталдың көлемі өзгермеді (34.617.204 мың теңге). Осыдан соң, «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында Қазақстандық Қор Биржасына орналастыру мақсатында Компания жариялаған акциялардың санын 38.463.560 данаға ұлғайтты (жалпы көлемі 384.635.600 данадан 10%). 2012 жылдың 25 желтоқсанында Қазақстандық Қор Биржасында «ҚазТрансОйл» АҚ акцияларына сауда ашылды. Нәтижесінде бір акция үшін 725 теңге бойынша 27.886.080 мың теңге көлемінде 38.463.559 жай акция сатылды (17-ескертпе).

2012 және 2013 жылдардың 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша Компанияның мына еншілес ұйымдарында және бірлесіп бақылайтын кәсіпорындарында инвестициялары бар:

	Тіркелу орны	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» СБҚК» АҚ («МұнайТас»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%	51%
«Қазақстан – Қытай Құбыры» ЖШС («ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	50%	50%
«Batumi Terminals Limited» («BTL»)	Кипр*	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, Батуми қ. теңіз кемежайын және мұнай құю терминалын пайдалану	100%*	–*
«Batumi Capital Partners Limited» («BCPL»)	Кипр*	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау	–*	50%*
«Batumi Industrial Holdings Limited» («BIHL»)	Кипр*	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, Батуми қ. теңіз кемежайын және мұнай құю терминалын пайдалану	–*	100%*

* BCPL 2013 жылғы 11 желтоқсанға дейін BCPL 50%-ына тікелей иелік етті. Тиісінше Компания BIHL еншілес кәсіпорны арқылы 100% BCPL-ға тікелей және жанама иелік етті. 2013 жылғы 11 желтоқсанда BCPL және BIHL компаниялары тобын өздеріне тиесілі BTL компаниясына қосу арқылы оларды қайта құру аяқталды. BTL негізгі қызметін Грузияда орналасқан еншілес компаниялар жүзеге асырады.

Компанияның бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Қабанбай батыр даңғылы, 19 мекенжайы бойынша орналасқан. Компанияның Атырау (Батыс филиалы), Павлодар (Шығыс филиалы) қалаларында, Алматы қаласында Ғылыми-техникалық орталық, Астана қаласында Ұжымдық пайдалану есептеу орталығы орналасқан 4 филиалы және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара қалалары) және Украинада (Киев қаласы) өкілдік кеңселері бар.

Компания Қазақстан Республикасы аумағында ұзындығы 5.503 км магистральды мұнай құбырлары және ұзындығы 2.148 км суағызғылар желісі бар. Мұнымен қатар, Компания басқа аралас құбыр желілерінде мұнайды сақтауды, ауыстырып құюды және оның көлік экспедициясын жүзеге асырады. Компанияның МұнайТас және ҚҚК бірлескен бақылаудағы кәсіпорындары Қазақстан мұнайын Қытайға тасымалдау үшін пайдаланылатын Кенкияк – Атырау, Кенкияк – Құмкөл және Атасу – Алашаңқай құбырларына иелік етеді. Компанияның BTL еншілес кәсіпорнына Батуми мұнай терминалы және негізгі қызметі мұнай құю және құрғақ жүктерін сақтау және ауыстырып құю болып табылатын Батуми теңіз кемежайын басқару құқығы тиесілі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**

Компания табиғи монополист және тиісінше, Қазақстан Республикасы Табиғи монополияларды реттеу агенттігінің реттеу нысаны болып табылады (ТМРА). Бұл агенттік тарифті, сондай-ақ тарифтік мөлшерлемелерді есептеу әдіснамасын бекіту үшін жауапты, бұлардың негізінде Топ Қазақстан Республикасындағы кірістердің негізгі үлесін алады. Негізінде тарифтер іске қосылған активтерге капитал бағасын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін қажетті шығындардың бағасынан томен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет етуін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке ала алмайды.

ТМРА 2012 жылғы 1 желтоқсаннан бастап Компанияның ішкі және экспорттық нарықтарға мұнай айдау тарифтерін өсірді: Ішкі нарыққа 1.000 км-ге мұнайдың 1 тоннасын тасымалдауға тариф 1.303 теңгеден 1.954,5 теңгеге дейін өсті; экспортқа мұнай айдауға 1.000 км-ге мұнайдың 1 тоннасын тасымалдауға тариф 3.331 теңгеден 4.732,6 теңгеге дейін өсті.

Бұл жеке қаржылық есептілік 2013 жылғы 25 ақпанда Бас директордың және Бас бухгалтердің қолдауымен бекітіліп шығарылды.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Бұл жеке қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ҚЕХС) сәйкес Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары кеңесі (ҚЕХС жөніндегі кеңес) бекіткен редакцияда дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік мына баптарды: қайта бағаланған құны бойынша есептелетін негізгі құралдар мен әділ құны бойынша есептелетін қаржы активтерін қоспағанда бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған. Жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ал барлық сома, басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мыңдыққа дейін дөңгеленіп алынған.

Осы жеке қаржылық есептілікке қосымша шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауда. Шоғырландырылған қаржылық есептілік 2013 жылғы 25 ақпанда Бас директордың және Бас бухгалтердің қолдауымен бекітіліп шығарылды. Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің көшірмесін Компанияның бас офисынан алуға болады (*1-ескерту*).

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ**3.1 Еншілес ұйымдарға инвестициялар**

Еншілес ұйымдарға инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсызданудан шығындарды алып тастағанда өзіндік құн бойынша есепке алынады.

Әр есепті күнге Компания еншілес ұйымдарға инвестицияның құнсыздану мүмкіншіліктерін бағалайды. Егер сондай белгі болса, Компания инвестицияның өтелетін сомасын бағалайды. Инвестицияның өтелетін құны өткізімнен және пайдалану құннан шығындарды алып тастағанда әділ құннан ең үлкен болып табылады және әр жеке инвестицияға белгіленеді.

Егер, инвестицияның құны оның өтелетін құнынан жоғары болса, инвестицияның құны түсті деп есептеледі және өтелетін құнға дейін шығарылады. Пайдалану құнын бағалаған кезде болатын ақша ағындары есептеу мөлшерлемесі бойынша, ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін және инвестицияға лайық тәуекелдікті көрсететін салықты салғанға дейін есептеледі. Өткізімге жіберілетін шығындарды есептемегенде, әділ құнды анықтау кезінде бағалаудың түрлі әдістері қолданылады. Бұл есептер, қолданылатын жағдайда, бағалау коэффициенттерімен, нарықтағы еншілес компаниялар акцияларының еркін айналымдағы бағалар белгісімен немесе әділ құнның өзге де қолжетімді көрсеткіштерімен құпталады.

Құнсызданудан болған залал құнсыздану болған мерзімдегі шығын деп саналады.

3.2 Бірлескен қызметке қатысу

Бірлескен кәсіпорындардағы инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсызданудан шығындарды алып тастағанда бастапқы құн бойынша есепке алынады. *1-ескерту*де көрсетілгендей, Компания екі бірлескен кәсіпорынға қатысады: ҚҚТ мен МұнайТас (*8-ескерту*).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.3 Шетел валютасын қайта есептеу**

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ол қызмет ететін валюта және Компанияны таныстыратын валюта болып табылады.

Операциялар мен қалдықтар

Шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштерін қанағаттандыратын күнге қолданылатын валюта бағамы бойынша ескеріледі.

Шетел валютасындағы монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы қызмет ететін валютасы спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырма жиынтық кіріс туралы есепке кіргізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығыстар баптың әділ құнының (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған кірістер немесе шығыстар да тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған кірістерді немесе шығыстарды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

Валюта айырбастау бағамдары

Қазақстан қор биржасында («ҚКБ») белгіленген өлшенген орташа бағамдар Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

31 желтоқсанға ҚКБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары мынаны құрады:

<i>Теңгемен</i>	2013	2012
АҚШ доллары	153,61	150,74
Ресей рублі	4,69	4,96
Еуро	211,17	199,22

3.4 Активтер мен міндеттемелерді айналымды /қысқа мерзімдіге және айналымнан тыс/ ұзақ мерзімдіге жіктеу

Қаржылық жағдай туралы есептілікте Компания активтер мен айналымды /қысқа мерзімдіге және айналымнан тыс/ ұзақ мерзімдіге жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуға немесе қарапайым операциялық цикл аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса;
- немесе ол өзін айырбастауға, немесе есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға шектеу болған жағдайларды қоспағанда, ақша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

Барлық өзге актив айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны қалыпты операциялық цикл аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса;
- немесе Компанияда есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болмаса.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.5 Әділ құнды бағалау**

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле мынадай болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Компания негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жол берушілікті пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді.

Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді. Компания бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны қаржы есептілігінде бағаланатын немесе көрсетілетін барлық актив пен міндеттеме тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – бірынғай активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленуі бойынша (қандай да бір түзетулерсіз);
- 2-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын баға үлгісі;
- 3-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта бақыланабайтын болып табылатын баға үлгісі.

Қаржылық есептілікте кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Компания оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін айқындайды.

Жылжымайтын мүлік объектілері сияқты маңызды активтерді бағалау үшін сыртқы бағалаушылар тартылады. Негізгі құралдарды бағалау үш жылда бір рет кезеңділігімен жүргізіледі. Бағалаушыларды тандау конкурстық негізде жүргізіледі. Іріктеу өлшемі ретінде нарықты білуі, беделі, тәуелсіздігі және кәсіби стандарттарға сәйкестігі қолданылады.

Әр есепті кезеңге Компанияның есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін Компания талдайды.

Осындай талдау аясында Компания соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын ақпаратты шарттармен және өзге де ақылға қонымды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Компания және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы көздермен салыстырады.

Компания басшылығы мен сыртқы бағалаушылар бағалау нәтижелерін Компанияның аудиторлық комитетіне және тәуелсіз аудиторларға кезең кезеңімен ұсынады, бұл бағалау кезінде қолданылған негізгі жорамалдарды талқылауды болжайды. Әділ құн туралы ақпаратты ашу мақсатында Компания активтер мен міндеттемелерді олардың сипаты, оларға тән сипаттамалар мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген әділ құн көздері сатысының қолданылатын деңгейі негізінде жіктейді.

Негізгі құралдардың әділ құнын талдау және оны айқындау әдістері туралы қосымша ақпарат *4-ескертемеде* келтірілген.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.6 Сату үшін немесе бас компанияның меншік иелері арасында бөлу үшін ұсталатын айналымнан тыс активтер және токтатылған қызмет**

Компания айналымнан тыс активтерді және шығатын топтарды егер олардың теңгерімдік құны негізінен оларды ұзақ пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін немесе бас компанияның меншік иелері арасында бөлу үшін ұсталатын ретінде жіктейді. Осындай айналымнан тыс активтер және сату үшін немесе бас компанияның меншік иелері арасында бөлу үшін ұсталатын ретінде жіктелген шығу топтары мына екі мәннің – теңгерімдік құнның және сатуға немесе бөлуге арналған шығындарды шегергендегі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Бөлуге арналған шығындар бөлумен тікелей байланысты қосымша шығындар болып табылады және өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды қамтымайды.

Объектіні сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі егер сату мүмкіндігі жоғары, ал активтер немесе шығу тобы өзінің ағымдағы күйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сақталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттер сатуға байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылықтың жіктеу күнінен бастап бір жыл ішінде сатуды аяқтау нақты ниеті болуы тиіс. Осындай ережелер шығу топтарына немесе бас компанияның меншік иелері арасында бөлу үшін ұсталатын активтерге қатысты да қолданылады. Сатуға немесе бөлуге арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдақ емес активтер өтелімге жатпайды.

Сату немесе бөлу үшін ұсталатын ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте айналымдағы/қысқа мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ токтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанағаттандырады:

- топ құрамдасы болып табылады, ол ақша ағынын еселейтін бөлімшені (ААЕБ) немесе топты (ААТБ) білдіреді;
- сату немесе бөлу үшін ұсталатын ретінде жіктеледі немесе оның шығуы осындай түрде болған;
- қызметтің ірі түрі болып табылады немесе ірі географиялық өңірді білдіреді.

Токтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және жиынтық табыс туралы есепте токтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі.

Қаржы есептілігіне барлық ескертпелер өзіне жалғастырылатын қызметке қатысты сомаларды қамтиды.

3.7 Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған өтелімді (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған өндірістен басқа) және қайта бағалау күнінен кейін танылған құнсызданудан болатын залалды олар болған ретте, шегергенде әділ құны бойынша бағаланады. Компания өзінің негізгі құралдарын оларды ауыстырудың қалдық құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін кезең-кезеңімен тәуелсіз сарапшылар тартады.

Қайта бағалау қайта бағаланған активтің әділ құны оның теңгерімдік құнынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жеткілікті жиілікпен жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамына жатады және сондықтан капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын алдыңғы қайта бағалау салдарынан болған және жиынтық кіріс туралы есепте бұрын танылған бөлігін қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оң қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда мен шығыннан танылады.

Активтің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген өтелім мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген өтелім арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен қатар қайта бағалау күніне жинақталған өтелім активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде нақты сатылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі.

Негізгі құралдардың құны жабдықтар бөліктерін ауыстыру құнын және ұзақ мерзімді құрылыс жобалары жағдайында, егер оларды капиталдандыру өлшемдері орындалатын болса, қарыз жөніндегі шығындар. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Компания осындай құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы қолдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе залал құрамында танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.7 Негізгі құралдар (жалғасы)**

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса, тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу бойынша танылған резерв туралы бұдан әрі толық ақпарат үшін 4,5 және 22-ескертпелеріндегі есепке алу пайымдарын, бағалау мәндерін және жол берушіліктерді қараңыз.

Өтелім желілік әдіспен активтерді пайдалы қолданудың бағалау мерзімі ішінде мынадай түрде есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыс	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар мен езге де көлік активтері	5-30
Өзге де	2-10

Компанияның Есеп саясатына сәйкес, технологиялық мұнай мен аяқталмаған құрылыс және жер өтелімге жатпайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және өтелім әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай түзетіледі.

3.8 Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған өтелімді және құнсызданудан болған жинақталған залалды шегергенде (олар болған ретте) бастапқы құны бойынша есептеледі. Компания ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, капиталдандырылмайды және тиісінше шығыс ол туындаған есепті кезең үшін жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

Материалдық емес активтерді пайдалы қолдану мерзімі шектеулі.

Пайдалы қолдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде өтеледі және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Өтелім активтер қызметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіспен есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен бес жыл ішінде өтеледі. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін өтелімді есептеу кезеңі мен мерзімі кем дегенде әр есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қолданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше өтелім кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі.

Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтердің өтеліміне келетін шығындар жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың тоқтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану тоқтатылған кездегі жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы**

Әрбір есепті күнге Компания активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Компания активтің өтелетін құнын бағалау жүргізеді. Активтің немесе ААТБ өтелетін құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдаланудан болатын құндылық.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз ақша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда өтелетін құн жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ақша ағындарын тудыратын бөлімшенің теңгерімдік құны оның өтелетін құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтелетін құнына дейін есептен шығарылады. Пайдаланудан болатын құндылықтарды бағалау кезінде келешек ақша ағындары активке тән ақшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады. Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі (егер ондай мәмілер орын алса).

Олар болмаған ретте бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, еншілес компаниялар акцияларының нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Компания құнсыздану сомасын Компанияның жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын осындай жоспарлары және болжамды есеп айырысуларын басшылыққа ала отырып айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжамды есеп айырысулар әдетте бес жылға жасалады. Неғұрлым ұзақ кезендер үшін өсудің ұзақ мерзімді қарқыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжамды ақша ағындарына қатысты қолданылады.

Созылатын қызметтер бойынша (қорлардың құнсыздануын қоса есептегенде) құнсыздануынан болатын залалдар қайта бағалау өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған, бұрынғы қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы жиынтық кіріс есебінде танылады. Осы ретте құнсызданудан болатын залал да бұрын өткізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

Әрбір есепті күнге Компания бұрын активтің құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жоқ екендігінің немесе қысқарғандығының белгілерін анықтайды. Егер мұнай белгі бар болса, Компания активтің өтелетін құнын немесе ААТБ есептейді. Кейінгі құнсызданудан болған деп танылған залалдардан бері активтің өтелетін құнын анықтау үшін қолданылған бағада өзгеріс болған жағдайда ғана бұрын құнсызданудан болған деп танылған залалдар қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің теңгерімдік құны оның өтелетін құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда теңгерімдік құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, теңгерімдік құны бойынша танылуы мүмкін. Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, жиынтық кіріс туралы есепте танылады. Бұл жағдайда құнды қалпына келтіру қайта бағалаудан болған өсім ретінде есептеледі.

3.10 Қаржы активтері*Бастапқы тану және бағалау*

Қаржы активтері тиісінше пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері; қарыздар мен дебиторлық берешек; өтелгенге дейін ұсталып тұратын инвестиция; сату үшін қолда бар қаржы активтері, тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар ретінде жіктеледі. Компания өз қаржы активтерін олар бастапқы танылған кезде жіктейді.

Қаржы активтері пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтерін қоспағанда, алғашқыда мәміле бойынша онымен тікелей байланысты шығындарға көбейтілген әділ құны бойынша танылады.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта («стандартты жағдайлардағы» сауда-саттық) қабылданған қағидамен белгіленген мерзімде активтерді жеткізуді талап етуші қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық мәміле ол жасалған күнге, яғни Компания активті сатып алуға немесе сатуға өзіне міндеттеме қабылдаған күнге танылады.

Компанияның қаржы активтері ақша қаражаттарды, банк салымдары, сауда және басқа да дебиторлық берешекті камтиды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.10 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау*

Қаржы активтерінің кейінгі бағалауы олардың жіктелуіне байланысты болады

Қарыздар мен дебиторлық берешек

Қарыздар мен дебиторлық берешек белгіленген немесе анықталған төлемдері бар туындамайтын қаржы активін білдіреді, белсенді нарықта олардың бағасы белгіленбейді. Алғашқы танылғаннан кейін мұндай қаржы активтері құнсызданудан болған залалдарды шегеріп тастап, тиімді пайыздық мөлшерлемені қолданып анықталатын өтелімдік құны бойынша бағаланады.

Өтелімдік құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйлықақылар, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болатын комиссиялық немесе шығындар ескеріліп есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану негізінде өтелім жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс құрамына енгізіледі. Құнсызданумен байланысты шығыстар жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындары құрамында және дебиторлық берешек болған кезде жалпы және әкімшілік шығыстардың құрамында есептеледі.

Өтеуге дейін ұсталып тұратын инвестициялар

Тіркелген немесе анықталған төлемдері және тіркелген өтелу мерзімі бар туынды емес қаржы активтері Компания оларды өтеу мерзіміне дейін нық ұстап тұруға ниетті және қабілетті болғанда өтеуге дейін ұсталып тұратын инвестиция ретінде жіктеледі. Өтеуге дейін ұсталып тұратын инвестиция алғаш бағалағаннан кейін құнсызданудан болған залалдарды шегеріп тастап, тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі қолданып анықталатын өтелімдік құны бойынша бағаланады. Өтелімдік құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйлықақылар, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болатын комиссиялық немесе шығындар ескеріліп есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеменің өтелімі пайда немесе залал туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс құрамына енгізіледі. Құнсызданумен байланысты шығыстар пайда немесе залал туралы есепте қаржы шығындары құрамында есептеледі. Компанияның 2013 және 2012 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын есепті кезеңдер ішінде өтеуге дейін ұсталып тұратын салымдары болған.

Тануды доғару

Қаржы активі (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануды доғарады, егер:

- активтен ақша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания өзінің активтен ақша ағынын алу құқығын берсе не алынатын ақша ағынын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтарлықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Компания активтен болатын барлық тәуекел мен табысты іс жүзінде берсе, не (б) Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты іс жүзінде бермесе және өзінде сақтамаса, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Компания өзінің активтен ақша ағынын алу барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты іс жүзінде бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, жаңа актив Компания берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде танылады.

Бұл жағдайда Компания тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Компания сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан қатысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Компаниядан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.11 Қаржы активтерінің құнсыздануы**

Әрбір есепті күнге Компания қаржы активінің немесе қаржы активтері тобының құнсыздануының уәжді белгілері болуын бағалайды. Қаржы активі немесе қаржы активтерінің тобы активтерді бастапқы танудан кейін болған бір немесе бірнеше оқиғалардың нәтижесінде құнсызданғандығының уәжді дәлелі болса («залал шегу жағдайының» болуы), олар қаржы активі немесе қаржы активтерінің тобы бойынша күтіліп отырған болашақ ақша ағынына сеніммен үміт күтерлік ықпал етсе, құнсызданды деп есептеледі. Құнсыздану дәлелі борышкер немесе борышкерлер тобы айтарлықтай қаржылық қиыншылықтар көріп отырғанын көрсетуді, өзінің қарызын өтей алмауды немесе берешектің пайыздарын немесе негізгі сомасын төлеуді тиянақты жүзеге асырмауды, сондай-ақ олар банкроттық немесе өзге түрде қаржылық қайта ұйымдастыру рәсімін жүргізуі мүмкін болуын қамтиды. Бұдан басқа, мұндай дәлелдерге қаржы құралдары бойынша күтіліп отырған болашақ ақша ағынының бағалауға болатын төмендеуін көрсететін бақыланатын деректер, атап айтқанда, мерзімі өткен берешек көлемінің өзгеруі немесе борыштарды төлеу бойынша міндеттемелерді орындаудан бас тартумен белгілі бір байланыста тұрған экономикалық жағдайлардың болуы жатады.

Өтелімдік құн бойынша ескерілетін қаржы активтер

Өтелімдік құн бойынша ескерілетін қаржы активтеріне қатысты Компания алдымен жекелей маңызды қаржы активтерінің құнсыздануының уәжді дәлелдері бар екендігіне не жинақтай алғанда жекелей маңызды емес қаржы активтері бойынша бағалау жүргізеді. Егер Компания жекелей маңызды қаржы активтерінің құнсыздануының уәжді дәлелдері оның маңызына тәуелсіз жоқ екендігін анықтаса, ол бұл активті кредит тәуекелінің осындай сипаттамасы бар қаржы активтері тобына қосады, ал сонан соң бұл активтерді жиынтық негізде құнсыздану мәніне қарастырады. Құнсыздану мәніне жеке бағаланатын активтер бойынша не құнсызданудан болған залалдарды тану жалғастырылады, не құнсыздану мәніне жиынтық бағаға енгізілмейді.

Құнсызданудан болған залал шегудің уәжді дәлелі болған ретте, залал сомасы активтің теңгерімдік құны мен күтіліп отырған болашақ ақша ағынының келтірілген құны арасындағы айырма ретінде (әлі шекпеген болашақ күтіліп отырған кредиттік залалдар ескерілмей) бағаланады. Есепті болашақ ақша ағындарының келтірілген құны қаржы активі бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша шегеріледі. Егер қарыз бойынша пайыздық мөлшерлеме айнымалы болса, мөлшерлеме құнсызданудан болған залалды бағалау үшін шегеру мөлшерлемесі пайыздың ағымдық тиімді мөлшерлемесін білдіреді.

Активтің теңгерімдік құны резерв шотын қолдану арқылы кемітіледі, ал залал сомасы жиынтық кіріс туралы есепте танылады. Төмендетілген теңгерімдік құны бойынша пайыздық кірісті есептеу құнсызданудан болған залалды бағалау мақсатында болашақ ақша ағындарын шегеру үшін қолданылатын пайыздық мөлшерлемеге негізделіп, жалғасады. Пайыздық кірістер қаржыландырудан болған кірістер құрамында жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі. Қарыздар егер оларды болашақта өтеудің айқын келешегі болмаса, ал барлық қол жетімді қамтамасыз ету іске асырылған не Компанияға берілген болса, тиісті резервтермен бірге теңгерімнен шығарылады.

Егер келесі жыл ішінде құнсызданудан болған есепті залал сомасы құнсыздануды танығаннан кейін болған әлдебір оқиғадан ұлғайса не кемісе, құнсызданудан болған бұрын танылған залал сомасы резерв шотын түзету арқылы ұлғаяды не кемиді. Егер қаржы құралы құнының бұрынғы есептен шығарылуы кейіннен қалпына келтірілсе, қалпына келтіру сомасы жиынтық кіріс есебінде қаржы шығындарының кемуі ретінде танылады.

3.12 Қаржылық міндеттемелер*Бастапқы тану және бағалау*

Қаржылық міндеттемелер тиісінше пайда немесе залал, кредиттер және қарыз арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі. Компания өзінің қаржылық міндеттемелерін оларды бастапқы тану кезінде жіктейді.

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда (қарыздар мен кредиттер болған жағдайда) олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындарға көбейтілген әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелері сауда және басқа да кредиттік берешекті, кредиттер мен қарыздарды, қаржылық кепілдік шарттарын қамтиды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.12 Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)***Кейінгі бағалау*

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалау оларды былай жіктеуге байланысты:

Кредиттер мен қарыздар

Бастапқы танудан кейін пайыздық кредиттер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып, өтелімдік құны бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін жиынтық кіріс туралы есепте, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып өтелім есептелуіне қарай танылады.

Өтелімдік құн сатып алу кезінде шегерімдер мен сыйлықақылар, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болатын комиссиялық пен шығындар ескеріліп есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме өтелімі жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландыру бойынша шығындар құрамында есептеледі.

Қаржы кепілдігі шарттары

Қаржы кепілдігі шарттары осы шарт иесі белгілі бір борышкердің борыш құралдары шарттарына сәйкес уақтылы төлеуді жүзеге асыруға қабілетсіздігінің салдарынан шеккен залалдарды өтеу үшін төлем жасауды талап етуші шарттарды білдіреді. Қаржы кепілдігі шарттары бастапқыда кепілдікті шығарумен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындар ескерілген әділ құн бойынша міндеттеме ретінде танылады. Кейіннен міндеттеме есепті күнге бар міндеттемені өтеу үшін қажетті шығындарды аса үздік бағалау және жинақталған өтелімді шегерген міндеттемелердің танылған сомасы өлшемдерінің ең көбі бойынша бағаланады.

Тануды доғару

Қаржылық жағдай туралы есепте қаржылық міндеттемелерді тану егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, доғарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттемемен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды доғару және жаңа міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың теңгерімдік құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы есепте кіріс немесе шығыс ретінде ескеріледі.

3.13 Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға жатады, ал қаржылық жағдай туралы есепте берілген таза сома қазіргі кезде танылған сомаларды өзара есепке алуға құқық болған кезде, тек сол кезде ғана, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

3.14 Қорлар

Қорлар екі өлшемнің ең азы бойынша ескеріледі: өзіндік құн және өткізудің таза құны. Құн қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты кәдімгі қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Өткізудің таза құны өндірісті аяқтауға арналған болжамды шығыстар мен өткізуге кеткен бағалау шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі қызмет барысында сатудың болжамды бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

3.15 Ақша қаражаттары және олардың баламалары

Ақша қаражаттары және олардың баламалары кассадағы нақты ақшаны, талап еткенге дейінгі салымдарда тұрған қаражатты, өтеудің бастапқы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қысқа мерзімді жоғары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары мен олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафттарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай, ақша қаражаттарынан және қысқа мерзімді салымдардан тұрады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.16 Резервтер**

Егер Компанияның өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі болса (занды немесе тәжірибеден шыққан); осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеменің сомасын сенімді бағалау мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Компания резервтің бір бөлігінің немесе Жиынының өтемін алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар, өтеуді шегеріп тастап, жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша алдағы шығындарға қатысты резервтерді мойындайды. Құбырларды жою және жерді қайта өңдеудегі шығындар бойынша резервтер есептегі ақша ағындарын пайдалануды ескергендегі міндеттемелерді реттеуге жіберілетін күтудегі шығындардың дисконтталған құны бойынша есепке алынады және тиісті активтің бастапқы құнының бөлігі ретінде құпталады. Ақша ағыны Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салынғанға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконттау әсері пайда болған сайын шығыстар шотына жатады және жиынтық кіріс туралы есепте қаржылық шығыс деп танылады. Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша болжамды болашақ шығындар жыл сайын қайта қарастырылады және қажеттік туындағанда түзетіледі. Болжамды болашақ шығындарға немесе дисконтталудың қолданыстағы мөлшерлемесіне түзетулер өсімнің не осы активке қатысты алдында танылған қайта бағалаудың құнын төмендеудің көлемін өзгертеді (*4-ескерпне*).

3.17 Қызметкерлерге сыйақы

Компания өз қызметкерлеріне Компания мен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шартқа сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы төлейді. Ұжымдық шарт, атап айтқанда, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Жыл ішінде туындаған актуарийлік пайда мен залал басқа операциялық кірістер шығыстар құрамында көрсетіледі. Осы мақсат үшін актуарийлік пайда мен залал актуарийлік болжамдарға өзгерістердің әсерін де, актуарийлік болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмаларға байланысты бұрынғы тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақылық міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжам – бұл дисконт мөлшерлемесі мен қайтыс болуды болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша дисконт өтелімі жиынтық кіріс туралы есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Қайтыс болуды болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін шегеріледі.

Өзіне актуарлық пайдалар мен залалдарды қамтитын қайта бағалау нәтижелері тиісті соманы тиісті кірістер мен шығыстар пайда болған кезеңдегі өзге де жиынтық табыс арқылы капитал құрамына тиісті соманы жатқыза отырып, қаржы жағдайы туралы есепте тікелей танылады. Қайта бағалау нәтижелері кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді.

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша нетто-міндеттемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Компания пайдада немесе залалда «Сатудың өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығындар» баптары құрамында (қызметтер бойынша жіктей отырып) белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша нетто-міндеттемелердің аталған өзгерістерін таниды:

- өзіне ағымдағы қызметтер құнын, өткен қызметтер құнын қамтитын қызметтер құны;
- таза пайыздық шығыстар немесе кірістер.

Қызметкерлерге сыйақылар басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу қызметкердің еңбек қызметі ішінде белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіспен жүзеге асырылады.

Мұндай міндеттемелерді жыл сайынғы негізде тәуелсіз білікті актуарийлер бағалайды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.17 Қызметкерлерге сыйақы (жалғасы)**

Компанияның Директорлар кеңесі қызметкерлерге қысқа мерзімді сыйақыларға қатысты 2013 жылғы желтоқсанда жыл қорытындылары бойынша сыйақы төлеу жөнінде шешім қабылдады. Есептелген сыйақыларды 2014 жылдың бірінші тоқсанында төлеу жоспарланып отыр.

3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Егер Компаниямен экономикалық пайда алу мүмкін деп бағаланса және егер түсім төлем жасау мерзіміне тәуелсіз сенімді бағаланылуы мүмкін болса, сол жағдайда түсім танылады. Түсім шартта анықталған төлем ережелері ескеріліп және салықтар немесе баждар шегеріліп, алынған немесе алуға жататын сыйақылардың әділ бағасы бойынша бағаланады. Компания пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды. Компания агент ретінде болатын көліктік экспедиторлық шарттарын шегеріп салғанда, Компания барлық осындай шарт бойынша принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді. Түсімді тану үшін мынадай өлшемдер де орындалуы тиіс:

Тасымалдау бойынша қызметтер ұсыну

Тасымалдау және ауыстырып құю қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай мен судың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде танылады.

Басқа да қызметтерді ұсыну

Басқа да қызметтерді ұсынудан алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Өтелімдік құны және сату үшін қолда бар деп жіктелген пайыздық қаржы активтері бағаланатын барлық қаржы құралы бойынша пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі қолданылып танылады, ол күтіліп отырған болашақ төлемдері немесе қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде ақша қаражаттың түсуін немесе, егер бұл орынды болса, қаржы активінің таза теңгерімдік құнына немесе міндеттемеге дейін шамалы кезеңге дәл шегереді. Пайыздық кіріс жиынтық кіріс туралы есепте қаржылық кіріс ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтерден алынған кіріс Компанияның төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады.

Клиенттерден алынған негізгі құралдар

Алынған объект актив анықтамасын қанағаттандыратынын Компания анықтайды, егер солай болса, алынған активті негізгі құрал деп таниды. Бастапқы тану кезінде объект әділ құн бойынша бағаланады да Компанияның алдағы кездерге қатысты міндеттемелері болса немесе Компанияның мұндай міндеттемелері болмаған жағдайда өзге де операциялық кірістер құрамына жатса тиісті сома алдағы кездегі кірістер ретінде саналады.

3.19 Салықтар*Пайдаға ағымдағы салық*

Салық активтері және ағымдағы кезең үшін пайдаға ағымдағы салық бойынша міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы бұл Компания өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын Қазақстан Республикасында қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей капиталда танылған баптарға жататын пайдаға ағымдағы салық жиынтық кіріс туралы есепте емес, капитал құрамында танылады. Компания басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.19 Салықтар (жалғасы)***Мерзімі кейінге қалдырылған салық*

Мерзімі кейінге қалдырылған салық есепті күнге активтердің салық базасы мен міндеттемелер және олардың қаржылық есептілігі үшін теңгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндеттемелер әдісімен есептеледі.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

- мерзімі кейінге қалдырылған салық міндеттемесі активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесі біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес компанияларға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын мерзімі кейінге қалдырылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес компанияларға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашақта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтерінің теңгерімдік құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және кейінге қалдырылған салық активтерінің Жиыны немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда кейінге қалдырылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері және міндеттемелер есепті күнге жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын кейінге қалдырылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Кейінге қалдырылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері және кейінге қалдырылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңдық бекітілген құқығы бар болса және кейінге қалдырылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органына жататын болса, бір-біріне қарама-қарсы есепке алынады.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Сату бойынша ҚҚС тауарларды жөнелту немесе қызметтер көрсету кезінде Қазақстан Республикасының бюджетіне төлеуге жатады. Сату бойынша ҚҚС жеткізушіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-пен есепке алуға жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған қосылған құн салығын салық органдары өтейтін жағдайларды қоспағанда, қосылған құн салығының сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда қосылған құн салығы тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.19 Салықтар (жалғасы)**

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айырысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше, есепті күнге есеп айырысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы есепте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Компания қызметінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-тың белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-тың мұндай бөлігі ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі. Құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ бөлінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен бейнеленеді. Салық органы өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-ның таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ жекелеген қаржы жағдайы туралы есепте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

3.20 Капитал*Жарғылық капитал*

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жақтарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттемелер ретінде танылады және егер олар есепті күнді қоса алғанда жарияланған жағдайда ғана есепті күнге капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ жеке қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, олар туралы ақпарат есептілікте ашып жазылады.

3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары

Қабылданған есеп жүргізу саясаты төменде келтірілген жаңа немесе қайта қаралған 2013 жылғы 1 қаңтарда күшіне енген Стандарттарды қоспағанда, алдыңғы есепті жылы қолданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер

Компания алғаш рет кейбір жаңа стандарттарды және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулерді қолданады. Оларға мыналар жатады:

- ҚЕХС (IAS) 1 «Басқа жиынтық кіріс бабын ұсыну» – ҚЕХС-қа түзету (IAS) 1;
- ҚЕХС (IAS) 19 «Қызметкерлерге сыйақы» (2011 жылы қайта қаралды) - ҚЕХС-қа түзету (IAS) 19;
- 7 ҚЕХС (IFRS) «Қаржы құралдары: Ақпарат беруге» - «Қаржылық активтерді және қаржылық міндеттемелерді өзара есептеу» - ҚЕХС-қа түзету (IFRS) 7;
- ҚЕХС (IFRS) 10 «Шоғырландырылған қаржы есептілігі» және ҚЕХС (IAS) 27 «Жеке қаржы есептілігі»;
- ҚЕХС (IFRS) 11 «Бірлескен қызмет туралы келісім» және ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған компанияларға және бірлескен бақылаудағы-кәсіпорындарға инвестициялар»;
- ҚЕХС (IFRS) 12 «Басқа компанияларға қатысу үлестері туралы ақпаратты ашу»;
- ҚЕХС (IFRS) 13 «Әділ құнды бағалау».

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)*****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)***

Әрбір жаңа стандарттың/түзетудің сипаттамасы мен ықпалы төменде баяндалған:

ҚЕХС (IAS) 1 – «Басқа жиынтық кіріс бабын ұсыну»

ҚЕХС-қа түзету (IAS) 1 – басқа жиынтық кіріс құрамында ұсынылған баптар топтамасын өзгертеді. Келешекте бір кезде (мысалы, шетелдік бөлімшелер есептілігін қайта есептеу кезінде бағам айырмасы және сатуға арналған қолда бар қаржы активтері бойынша таза шығыстар немесе кірістер) пайда немесе залал құрамында қайта жіктелуі мүмкін баптар еш уақытта қайта жіктелмейтін баптардан бөлек ұсынылуы тиіс (мысалы, белгіленген төлемдер бар жоспарлар бойынша актуарлық кірістер мен шығыстар және жер мен ғимараттарды қайта бағалау). Түзету қаржы есептілігінде ақпарат ұсынуға ықпал етеді және Компания қызметінің қаржы жағдайын немесе қаржы нәтижелерін қозғамайды.

ҚЕХС (IAS) 19 «Қызметкерлерге сыйақы» (2011 жылы қайта қаралды) - ҚЕХС-қа түзету (IAS) 19

ҚЕХС (IAS) 19R белгіленген төлемдері бар жоспарларды есепке алуға қатысты бірқатар түзетулерді қамтиды. Атап айтқанда, актуарлық кірістер мен шығыстар стандартының жаңа редакциясына сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында танылады және кейін пайда немесе залал құрамында қайта жіктеуге жатпайды; жоспар активтерінің күтіліп отырған кірістілігі пайда немесе залал құрамында танылмайды, оның орнына пайда немесе залал құрамында белгіленген төлемдері бар жоспардың таза міндеттемесі (активи) бойынша пайыздарды тану туралы талап қолданылады, ол белгіленген төлемдері бар міндеттемелерді бағалау үшін дисконттау ставкасын қолданып есептеледі; өткен жылдар қызметтерінің құны, әлі көшпеген сыйақы үшін құқық пайда немесе залал құрамында мынадай мерзімдерден бұрын танылады: жоспарды өзгерту мерзімі немесе қайта құрылымдауға немесе демалыс жәрдемақыларына арналған тиісті шығындарды тану мерзімі. Ақпаратты ашу жөніндегі жаңа талаптарға қатысты басқа түзетулер, мысалы, сезімталдық туралы ақпарат саны нашу жөніндегі талаптар. Қызметкерлерге сыйақылар бойынша белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша ақпарат *18-ескертеде*. 2012 жылы актуарлық залалдар елеулі болмады және тиісінше 2012 жыл үшін жиынтық кіріс туралы есепте салыстырма деректер қайта есетлеген жоқ, түзету Компанияның жылдық жеке қаржы есептілігіне елеулі әсер еткен жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 7 «Қаржы құралдары: Ақпарат беруге» - «Қаржылық активтерді және қаржылық міндеттемелерді өзара есептеу» - ҚЕХС-қа түзету (IFRS) 7

Бұл түзетулер кәсіпорыннан қаржы құралдарын есепке алу құқықтары және тиісті келісімдер (мысалы, қамтамасыз ету туралы келісім) туралы ақпаратты ашуды талап етеді. Осындай талаптардың арқасында пайдаланушылар компанияның қаржы жағдайында өзара есепке алу туралы келісімнің ықпалын бағалау үшін пайдалы ақпаратты алатын болады. Жаңа ашу барлық танылған қаржы құралдары жөнінде талап етіледі, олар ҚЕХС (IAS) 32-ге сәйкес өзара есепке алынады. Ақпаратты ашуға қатысты талаптар танылған қаржы құралдарына да қолданылады, олар өзара есепке алу туралы заңды бекітілген бас келісімнің немесе олар ҚЕХС (IAS) 32-ге сай өзара есепке алуға жататынына байланысты осындай келісімнің мәнісі болады. Сөйтіп Компания ҚЕХС (IAS) 32-ге сәйкес қаржы құралдарын өзара есепке алмайды және өзара есепке алу туралы тиісті келісімдері жоқ, түзетудің Компанияға ықпалы жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 10 «Шоғырландырылған қаржы есептілігі» және ҚЕХС (IAS) 27 «Жеке қаржы есептілігі»

ҚЕХС (IFRS) 10 бақылаудың бірыңғай үлгісін көздейді, ол құрылымды компанияларды қоса алғанда барлық компанияға қатысты қолданылады. ҚЕХС (IFRS) 10 шоғырландырылған қаржы есептілігіне талаптар бар ҚЕХС (IAS) 27 «Жеке қаржы есептілігі» бөлігін ауыстырады. Стандарт ПКИ-12 «*Арнайы мақсаттағы компанияларды шоғырландыру*» түсіндірмесінде қаралған. ҚЕХС (IFRS) 10 «бақылау» анықтамасын өзгертеді, егер ол инвестициядан айнұмалы беруге құқығы немесе оның өзгеруімен байланысты тәуекелге бейім болса және инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттіктері нәтижесінде осы беруге ықпал ете алса, инвестор инвестициялар объектісін бақылайды. ҚЕХС (IFRS) 10-дағы бақылау анықтамасына сай инвестор инвестиция объектісін егер мынадай шарттар орындалған жағдайда ғана бақылайды:

- (а) инвесторда инвестиция объектісіне қатысты өкілеттіктердің болуы;
- (б) инвесторда инвестициядан ауыспалы беруге құқық немесе оның өзгеруімен байланысты тәуекелге бейімділіктің болуы;

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)***Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)*

(в) инвесторда инвестициядан ауыспалы беруге ықпал ету мақсатында инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін пайдалануға мүмкіндіктің болуы.

ҚЕХС (IFRS) 10 және ҚЕХС (IAS) 27 жылдық жеке қаржы есептілігіне ықпал еткен жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 11 «Бірлескен қызмет туралы келісім» және ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған компанияларға және бірлескен бақылаудағы-кәсіпорындарға инвестициялар»

ҚЕХС (IFRS) 11 ауыстырады ҚЕХС (IAS) 31 «Бірлескен қызметке қатысу» және Интерпретацию ПКИ-13 «Бірлескен-бақылаудағы компаниялар – қатысушылардың беймонетарлық салымдары» ПКИ-13 түсіндірмесі. ҚЕХС (IFRS) 11 бірлесіп бақыланатын компаниялардың есебін жүргізу мүмкіндігін жоққа шығарады. Оның орнына ҚЕХС (IFRS) 11-ге сай бірлескен-бақылаудағы кәсіпорындардың анықтауын қанағаттандырушы бірлесіп бақыланатын компаниялар үлесті қатысу әдісі бойынша есепке алынады. Осы жаңа стандартты қолдану жеке жылдық қаржылық есептілікке ықпал етпеді.

ҚЕХС (IFRS) 12 «Басқа компанияларға қатысу үлестері туралы ақпаратты ашу»

ҚЕХС (IFRS) 12 компанияның еншілес компанияларға қатысу үлестеріне қатысты ақпаратты ашуына қойылатын талаптарды қамтиды

ҚЕХС (IFRS) 13 «Әділ құнды бағалау»

ҚЕХС (IFRS) 13 әділ құнды бағалауға қатысты барлық нұсқау ҚЕХС-ке сай бір стандартта біріктіріледі. ҚЕХС (IFRS) 13 компания әділ құнды қолдануына өзгеріс енгізбейді, ҚЕХС-ке сай әділ құнды бағалауға қатысты нұсқауды ұсынады, оны пайдалану талап етілген кезде немесе ҚЕХС құрамында басқа стандарттармен шешіледі ҚЕХС (IFRS) 13 әділ құнды шығу бағасы ретінде анықтайды. ҚЕХС-тағы нұсқауларға сай (IFRS) 13 Компания әділ құнға қатысты өз саясатын қайта талдады. ҚЕХС (IFRS) 13 қосымша ақпаратты ашуды да талап етеді.

ҚЕХС (IFRS) 13-ті қолдану Компания анықтайтын әділ құнды бағалауға елеулі ықпал етпейді. Негізгі құралдарды әділ бағалауға қатысты қосымша ақпарат 4-ескертпеде ашылған.

Жоғарыда аталған түзетулер мен стандарттардан басқа 2013 жылғы 1 қаңтардан басталатын немесе осы күннен кейін күшіне енетін есепті кезеңдерде ҚЕХС (IFRS) 1 «Қаржы есептілігінің халықаралық стандарттарын алғаш қолдану» күшіне енеді. Компания ҚЕХС алғаш қолданылып отырған компания емес, сондықтан бұл өзгерістер Компанияға ықпал етпейді.

Компания әлдебір басқа стандартты қолданған жоқ, шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген түсіндірмелер мен түзетулер.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде шығарылған, бірақ Компания қаржылық есептілікті шығару күніне әлі күшіне енбеген стандарттар мен түсіндірмелер келтіріліп отыр. Тізімге Компания бұл стандарттарды олар күшіне енген күннен бастап қолдануға ниетті.

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары»

ҚЕХС (IFRS) 9 ҚЕХС (IAS) 39-ды ауыстыру жөніндегі кеңес жобасының бірінші кезеңінің нәтижелерін көрсететін қазір редакцияда ҚЕХС (IAS) 39-да анықталғанындай қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерін жіктеумен бағалауға қатысты қолданылады.

Бастапқыда стандарт 2013 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді депі болжанды, бірақ 2011 жылғы желтоқсанда жарияланған «ҚЕХС (IFRS) 9-ды міндетті қолдану күні және ақпаратты ашуға өтпелі кезең» ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзетулер шығару нәтижесінде міндетті қолдану 2015 жылғы 1 қаңтарға көшірілді. Кейінгі кезеңдер барысында ҚЕХС жөніндегі кеңес хеджерлеу есебін жүргізуді және қаржы активтерінің құнсыздануын қарайды. Компания қаржы есептілігіне осы стандарттың ықпалын стандарттың түпкілікті редакциясы жарияланғаннан кейін бағалайды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***«Инвестициялық компаниялар» (ҚЕХС (IFRS) 10-ға, ҚЕХС (IFRS) 12-ге және ҚЕХС (IAS) 27-ге түзету)*

Бұл түзетулер 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді және компания үшін шоғырлану туралы талаптардан алып тастауды көздейді, олар ҚЕХС (IFRS) 10-ға сай инвестициялық компаниялар анықтамасына жауап береді. Шоғырлану туралы талаптардан алып тастау инвестициялық компаниялар еншілес компанияларды әділ құны бойынша бағалауды пайда немесе залал арқылы ескергенін талап етеді. Компания бұл түзетуді Компания үшін қолдануға жарайды деп күтпейді.

ҚЕХС (IAS) 32-ге түзету «Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерін өзара есепке алу»

Бұл түзетулер аясында «заңды бекітілген өзара есепке алу құқығын жүзеге асыруға қазіргі кезде иеленеді» деген сөз мағынасы түсіндіріледі. Түзетулер есептер жүйесіне (бірыңғай клиринг орталығы жүйесі сияқтылар) қатысты ҚЕХС (IAS) 32-де өзара есепке алу өлшемдерін қалай дұрыс қолдана білу керектігін сипаттайды, соның аясында олар бір мезгілдік емес жалпы төлемдер механизмдері қолданылады. Түзетулер 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Бұл түзетулер Компания қызметінің қаржы жағдайына немесе қаржы нәтижелеріне ықпал етпейді деп болжануда.

IFRIC 21 түсіндірмесі «Міндетті төлемдер» (IFRIC 21 түсіндірме)

IFRIC 21 түсіндірмесі компания міндетті төлемдерді төлеуге соқтыратын әрекеттер болған кезде оларға қатысты міндеттемелерді таниды. Ең аз шекті мәнге жеткен жағдайда талап етілетін міндетті төлем жағдайында түсіндірмеде белгіленген ең аз шекті мәнге жеткенге дейін болжамды міндеттемелерді тануға тыйым белгіленеді. IFRIC 21 түсіндірмесі 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді. IFRIC 21 түсіндірмесі Компания қызметінің қаржы жағдайына немесе қаржы нәтижелеріне ықпал етпейді деп болжануда.

ҚЕХС (IAS) 39-ға түзету «Туынды құралдардың жаңалығы және хеджирлеу есебін жүргізуді жалғастыру»

Бұл түзетулерде хеджирлеу құралы ретінде анықталған туынды құрал жаңалығы белгіленген өлшемдерге жауап берген жағдайда хеджирлеу есебін жүргізуді доғару туралы талаптардан алып тастауды көздейді. Бұл түзетулер 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді. Бұл түзетулер Компания қызметінің қаржы жағдайына немесе қаржы нәтижелеріне ықпал етпейді деп болжануда.

ҚЕХС (IAS) 36-ға түзету «Активтерді қамтамасыз ету» - «Қаржылық емес активтер үшін құнды өтеу туралы ақпаратты ашу»

Бұл түзетулер ҚЕХС (IFRS) 13 күшіне енумен байланысты ҚЕХС (IAS) 36-ға сай ақпаратты ашу үшін жайсыз салдарларды жояды. Бұдан басқа, бұл түзетулер активтердің өтелетін құны немесе есепті кезең ішінде құнсызданудан болған залалдар танылған немесе қалпына келтірілген ПГДП туралы ақпаратты ашуды талап етеді. Бұл түзетулер 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты өткенді шөла қолданылады. Компания бұл стандарттың қаржылық есептілікке ықпалын стандарттың түпкілікті редакциясы жарияланған соң бағалайды.

*2009 – 2011 жылғы ҚЕХС-ті жетілдіру**ҚЕХС (IAS) 32 «Үлестік құралдар иелеріне төлемдердің салық салдарлары» (Түзету)*

ҚЕХС (IAS) 32-ге түзету «Қаржы құралдары: ақпарат ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32-ден табыс салығына қатысты бар талаптарды жояды және кәсіпорын акционерлерге төлемдермен байланысты кез келген табыс салығына қатысты ҚЕХС (IAS) 12 талаптары сақталуын талап етеді. Түзету Компанияның жылдық жекелеген қаржылық есептілігіне ықпал еткен жоқ.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

ҚЕХС (IAS) 34 «Аралық қаржылық есептілік және жалпы активтер мен міндеттемелерге қатысты бөлік ақпарат» (Түзету)

Түзету ҚЕХС (IAS) 34-тің ҚЕХС (IAS) 8 талаптарымен үйлесімділікті жақсарту үшін жалпы активтер мен әрбір есепті бөлік бойынша міндеттемелерге қатысты бөлік ақпарат жөніндегі талаптарды түсіндіреді. Жалпы активтер мен есепті бөлік бойынша міндеттемелер туралы ақпарат сома операциялық шешімдер қабылдау үшін жауапты атқарушы органға ұдайы беріліп отырған және көрсетілген есепті бөлік бойынша алдыңғы жылдық қаржылық есептілікте ашылған жалпы сома елеулі өзгерген жағдайда ғана ашылуы тиіс. Түзету Компанияның жылдық жекелеген қаржылық есептілігіне ықпал еткен жоқ.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР

Компанияның жеке қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеннің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Бағалау мәндері және болжаулар

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Компанияның болжаулары мен бағалау мәндері ол жеке қаржылық есептілігін дайындау кезінде оның қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашаққа қатысты болжаулар нарықтық өзгерістер мен Компания бақылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

Негізгі құралдарды қайта бағалау

Компания негізгі құралдарды (технологиялық мұнайды қоспағанда) қайта бағалауды 2013 жылғы 31 шілдедегі жағдай бойынша жүргізді. Алдыңғы қайта бағалау 2010 жылғы 30 маусымдағы жағдай бойынша жүргізілген болатын. Қайта бағалауды тәуелсіз кәсіби бағалаушы «ПрайсуотерхаусКуперс Такс энд Эдвайзори» ЖШС жүргізді.

Технологиялық мұнайдан басқа негізгі құралдардың әділ құнын анықтау үшін бастапқы деректер әділ құн сатысының 3-деңгейіне жатады (бақыланбайтын бастапқы деректер).

Бағалаудың пайдаланылған әдіснамасы негізінен алмастырудың өтелімді құнын бағалауға («шығынды әдіс») негізделді. Шығынды әдіс бағаланатын негізгі құралдардың белсенді нарығы болмаған ретте негізінен мамандандырылған активтерді бағалау үшін қолданылады.

Жүргізілген бағалау аясында негізгі құралдардың өтелімділігіне де тест жасалды. Бұл ретте өтелімді құн пайдаланылуына қарай құндылықты бағалау арқылы есептелді. Пайдаланылуына қарай құндылықты есептеу кезінде мынадай негізгі жол берушілік қолданылды.

- Дисконттау ставкасы 12,7%,
- Бірінші дәрежелі активтің қызмет етуінің қалдық мерзімі – 13,6 жыл,
- Ұзақ мерзімді өсу қарқыны – 5,16 %.

Пайдаланылуына қарай құндылықты бағалау нәтижелері ұсынылатын қызметтерді іске асыру көлеміне, ұсынылатын қызметтерге тарифтер деңгейіне, күрделі және ағымдық шығындар мөлшеріне де сезімтал. Сөйтіп, Компания негізгі құралдарының өтімділігіне тестке сай пайдаланылуына қарай құндылық 373.590.518 мың теңгені құрады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Әрбі есепті күнге Компания өзінің негізгі құралдарының теңгерімдік құны мен есепті күнге әділ құн қолданылып анықталғанмен арадағы айырманың болуын бағалайды. 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания басшылығы өзінің негізгі құралдарының әділ құнына қатысты өз бағалауын тағыда қайта қарады. Нәтижесінде басшылық 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар әділ құнында 2013 жылғы 31 шілдедегі соңғы қайта бағалаудан бері елеулі өзгеріс жоқ деген қорытындыға келді. Нәтижесінде Компания негізгі құралдарының әділ құны олардың теңгерімдік құнына сәйкес келеді.

Технологиялық мұнайды қайта бағалау

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауытқуы айтарлықтай жиі әрі елеулі болатындықтан, жыл сайын 30 қыркүйектегі жағдай бойынша жүргізіледі. Технологиялық мұнай 2013 жылғы 30 қыркүйектегі жағдай бойынша қайта бағаланды.

Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2-деңгейге жатады (ауыстырылмайтын бақыланатын бастапқы деректер).

Келесі пайымдауды Компания басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз бөлігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болады;
- технологиялық мұнай Монополияға қарсы комитет қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгедей түрде пайдаланыла да алмайды;
- Монополияға қарсы комитет және Үкімет елдегі жалпы баға көрсеткішіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият қадағалап отырады және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- Компанияға ҚМГ белгілеген қағида әсер етеді және егер мұнайдың белгілі бір бөлігін сатуға шешім қабылданып, мұндай шешімді Монополияға қарсы комитет бекіткен жағдайда, ол тек ҚМГ тобының сауда бөлімшесіне ғана ішкі баға бойынша сатылуы мүмкін;
- және егер Компанияға құбырдың жаңа бөліктерін толтыру үшін қосымша мұнай қажет болса, ол оны осындай ішкі бағамен ҚМГ тобының кәсіпорнынан сатып алар еді.

Осы факторлардың бәрін назарға алып, басшылық әділ құнын көрсету үшін құбырдағы технологиялық мұнайға мейлінше сай келетін, 2013 жылғы 30 қыркүйекке нарықтың хабардар қатысушысы анықтаған баға бір тонна үшін 264,7 АҚШ доллары (40.663 теңге) болар еді (2012 жылғы 30 қыркүйек: бір тонна үшін 252 АҚШ доллары (38.000 теңге)). Табысты тәсілді пайдаланып технологиялық мұнайды бағалау аясында сәйкес пайдалылыққа жасалған сынау қорытындылары бойынша экономикалық тозу анықталмады.

2013 жылғы 30 қыркүйектегі жағдай бойынша негізгі құралдар құрамына енгізілген құбырдағы мұнай көлемі 2.176.933 тонна (2012 жылғы 30 қыркүйек: 2.151.546 тонна). 2013 жылғы 31 желтоқсанға инвентаризация нәтижелері бойынша 24.434 тонна көлемінде артылған мұнай анықталды (2012: 29.951 тонна). 2013 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.193.351 тонна құрады (2012 жылғы 31 желтоқсан: 2.181.377 тонна). Компания артық мұнайды актив (негізгі құрал) ретінде өз капиталында активтерді қайта бағалау бойынша резервті өзгерту арқылы көрсетеді.

Негізгі құралдардың құнсыздануы

Ақша ағынын жасайтын активтің не бөлімшенің теңгерімдік құны оның сатуға жұмсалатын шығындарды шегергендегі әділ құн мен құндылықтарды пайдаланудың мөлшерінен жоғары болатын өтілетін құннан асып кетсе құнсыздық болады. Сатуға жұмсалатын шығындарды шегергендегі әділ құн есебі ұқсас активтердің сатылуының міндетті түрде күші енген коммерциялық мәмілелер бойынша бар акпараттарға немесе активтің шығуына байланысты болған қосымша шығындарды шегергендегі бақыланатын нарық бағалар бойынша негізделген. Құндылықтарды пайдаланудың есебі ақша ағынының дисконтталу моделіне негізделген. Ақша ағындары бюджеттен келесі бес жылға алынады және Компанияның ол қызметті жүргізу бойынша міндеттемелері жоқ қайта құрылымдау бойынша қызметті және келешекте ақша ағынын тудыратын бөлімшенің құнсыздану мәніне тексерілетін активтердің нәтижелерін жақсартатын елеулі инвестицияларды қамтымайды. Өтелетін сома ақша қаражаттарының дисконтталған ағындарының моделінде пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақша қаражаттарының күтілетін түсімдеріне және экстраполяциялау мақсатында пайдаланылған өсу қарқынына анағұрлым сезімтал.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Негізгі құралдар қызметінің пайдалы мерзімі*

Компания негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күту бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер 8 БЕХС «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2012 жылдың 4 маусымында күшіне енген «Магистральдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Компанияның пайдалану мерзімі аяқталғаннан кейін магистральдық құбырды (мұнай құбырын) жою және қоршаған ортаны қалпына келтіру, оның ішінде жерді қайта өңдеу шараларын өткізу бойынша заңдық міндеттемесі бар. Ол мүмкін, егер Компанияның құбырлары бойынша мұнайды тасымалдайтын жер қойнауын пайдаланушылардың мұнай қоры толық таусылса.

Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме резерв Қазақстан Республикасында әрекет жасайтын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қайта өңдеу бойынша жүргізілетін жұмыстардың құнын Компаниямен есептелген негізде бағаланады (1 км құбырды бөлшектеу бойынша шығын сомасы 2.891 мың теңге).

Сондай-ақ активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу жөніндегі міндеттемелер құрамында қалдықтар орналастырылатын полигондарды жою бойынша резерв көрсетілген. Резерв Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес 2013 жылы құрылған, оған сай қалдықтарды орналастыру полигонының меншік иелеріне полигон жабылғаннан кейін жерді қайта өңдеу және қоршаған ортаға әсерлі бақылау үшін жою қоры құрылады.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

Міндеттемені орындау бойынша күтілу мерзіміне (17 жыл) инфляцияның болжау мөлшерлемесін қолдана отыра резерв сомасы есепті мерзімнің соңына қарай анықталды және есепті кезеннің соңына дисконт мөлшерлемесі төменде берілген:

Пайызбен	2013 жыл	2012 жыл
31 желтоқсанға дисконттау мөлшерлемесі	6,0%	6,0%
31 желтоқсанға инфляцияның коэффициенті	5,6%	5,6%

Дисконтталу мөлшерлемесін есептеу Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша катерсіз мөлшерлемеде негізделеді. 2013 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резервтің теңгерім құны 16.677.538 мың теңгені құрады (2012 жылғы 31 желтоқсан: 15.531.037 мың теңге). (22-ескертпелер)

Залалды жою кезіндегі шығындарды бағалау табиғатты қорғауда және заңнаманы түсіндіруде әлеуетті өзгерістерге әкеледі. Сондай-ақ, мұндай шығындарды бағалау кезіндегі белгісіздіктер баламалы таңдауда, бұзылған жерлерді жою және қайта қалпына келтіру әдістерінде, дисконт деңгейі мен инфляция мөлшерлемесінде және осы міндеттеме күшіне енетін кезеңде әлеуетті өзгерістерді қосады.

Есептесу кезінде қолданылатын, салыққа дейінгі дисконтталудың бағаланған мөлшерлемесі басшылар бағасынан 1% жоғары болса, резервтің теңгерімдік құны 2.354.717 мың теңгеге мойындалған сомадан төмен болушы еді.

Күмәнді дебиторлық берешек бойынша резервтер

Компания күмәнді дебиторлық берешектен, жеткізушілерге берген алдын ала төлемнен және өзге де активтерден резерв жасайды. Күмәнді шоттарды бағалау үшін маңызды пікірлер қолданылады. Күмәнді шоттарды бағалаған кезде тапсырыс беруші қызметінің алдағы өткен және күтілетін нәтижелері назарға алынады. Экономикадағы, саладағы немесе тапсырыс берушінің нақты сипаттамасындағы өзгерістер жеке қаржылық есептілікте ескерілген күмәнді шоттарға резерв бойынша түзетулерді талап етуі мүмкін. 2012 және 2013 жылдардың 31 желтоқсанындағы күмәнді шоттар бойынша резервтер 734.849 мың теңге және 678.602 мың теңге сомасында қалыптасты (9, 11, 12 және 14-ескертпелер).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Салықтар бойынша резервтер*

Күрделі салық заңнамасын түсіндіруде, салық заңнамасындағы өзгерістерде, сондай-ақ келешекте салық салынған кірістерді алу мерзімі мен сомаларында белгісіздік бар. Компанияның көптеген халықаралық операцияларын, сондай-ақ, бар шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді сипаттамасы мен күрделі екендігін ескере отыра нақты нәтижелер мен қабылданған болжамдар арасында пайда болған айырма немесе мұндай болжамдардың болашақтағы өзгерістері пайда салығы бойынша шығыс пен кіріс сомасы есептілігінде көрсетілген болашақ түзетулерді артынан әкелуі мүмкін. Негізделген болжамдарға сүйене Компания өз қызметін атқаратын мемлекеттердегі салық органдарымен жүргізілген салық аудитінің болуы мүмкін салдарға резерв жасайды. Мұндай резервтердің мөлшері түрлі факторларға байланысты, мысалы, алдыңғы аудиттің және салық төлеуші компаниямен, тиісті салық органымен салық заңнамасын түсіндіру.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша активтер

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері салық салынатын пайда алынуы мүмкін деңгейде пайдаланылмаған салық шығындары бойынша танылады және қарсы салық залалдары оған есептелуі мүмкін. Болашақ салық салынатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері негізінде қаржылық есептілікте тануға болатын мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2013 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша танылған активтер сомасы 8.689.523 мың теңге болды (2012: 6.192.423 мың теңге) (*31- ескертпе*). 2013 және 2012 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған активтері болған жоқ.

Қызметкерлерге сыйақылар

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарийлік әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарийлік әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарийлік әдіс шегеру мөлшерлемелері, келешекте жалақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды. Негізгі болжамдарды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындай болжамдардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжам әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Қазақстанда корпоративтік бағалы қағаздар белсенді нарығының болмауына байланысты шегерудің тиісті мөлшерлемесін анықтау кезінде Компания басшылығы еңбек қызметінің аяқталуы бойынша сыйақылардың қолданылуының күтіліп отырған мерзіміне сәйкес келетін өтеудің қолдану мерзімдері бар мемлекеттік бағалы қағаздардың пайыздық мөлшерлемесін (МЕОКАМ) ескереді. Тиісті бағалы қағаздар сапасы одан әрі ұдайы талданып отырады.

Өлім-жітім деңгейі ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашақ жалақы мөлшерінің көбеюі және зейнетақы мөлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашақ құнсыздану қарқынына негізделеді.

Компания 2011 жылғы 20 мамырда Компания қызметкерлерімен Ұжымдық шартты бекітті. 2013 жылы Ұжымдық шартқа, оның ішінде еңбек қызметі аяқталуы бойынша сыйақы мөлшерін арттыру, сондай-ақ еңбек қызметі аяқталуы бойынша ҚР заңнамасымен бекітілген айлық есептік көрсеткішке байланысты жәрдемақы мөлшері бекітілген өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. Тиісінше айлық есептік көрсеткіш өзгерген жағдайда жәрдемақы мөлшері де өзгертін болады.

Еңбек қызметі аяқталуы бойынша сыйақы шығыстарының өзгерісіне есепті күнге зейнеткерлер санының өзгерісі де әсер етеді.

Қолданылған болжамдар туралы әлдеқайда кең ақпарат *18-ескертпеде* келтірілген.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

<i>Мың теңге</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдықтар	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2012 жылғы 1 қаңтарға құны	3.408.452	100.068.206	6.304.447	67.500.152	72.181.698	58.853.972	11.778.866	18.817.397	338.913.190
Түсімдер	12.544	1.339	420.730	106.187	1.402.642	2.622	758.421	20.365.307	23.069.792
Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша резервті тану (22-ескертпе)	–	15.084.384	–	–	–	–	–	–	15.084.384
Шығарылулар	–	(26.078)	(392)	(103.386)	(79.885)	(89.182)	(187.494)	(115.367)	(601.784)
Капитал есебінен қайта бағалау	–	–	–	–	–	23.982.196	–	–	23.982.196
Шығындар есебінен қайта бағалау	–	–	–	–	–	142.717	–	–	142.717
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	22.150	3.107.388	18.295	4.720.314	6.421.130	–	1.905.643	(16.194.920)	–
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (6-ескертпе)	–	–	–	–	(46.079)	–	(19.124)	(212.467)	(277.670)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылды	(75)	–	–	(12.646)	–	–	–	–	(12.721)
Ауыстырулар мен аударымдар	(1.404)	387.411	(125.908)	(470.688)	132.307	–	58.828	9.201	(10.253)
2012 жылғы 31 желтоқсанға құны	3.441.667	118.622.650	6.617.172	71.739.933	80.011.813	82.892.325	14.295.140	22.669.151	400.289.851
2012 жылғы 1 қаңтарға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(15.145.640)	(1.514.482)	(7.989.292)	(10.724.779)	–	(2.477.346)	(75.226)	(37.926.765)
Шығарылулар	–	9.729	392	89.677	65.780	–	168.955	–	334.533
Тозу	–	(9.254.120)	(949.553)	(5.371.322)	(8.045.974)	–	(2.195.585)	–	(25.816.554)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылды	–	–	–	10.538	–	–	–	–	10.538
Капитал есебінен құнсыздану	–	(1.510)	(24)	(3.831)	(1.565)	–	(96)	(12.687)	(19.713)
Шығындар есебінен құнсыздану)	–	(244)	(1.388)	(683.880)	(88.757)	–	(36.387)	(98.288)	(908.944)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (6-ескертпе)	–	–	–	–	6.285	–	1.418	–	7.703
Ауыстырулар мен аударымдар	–	(43.148)	4.893	37.203	(85.179)	–	96.485	–	10.254
2012 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(24.434.933)	(2.460.162)	(13.910.907)	(18.874.189)	–	(4.442.556)	(186.201)	(64.308.948)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

Мың теңге	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдықтар	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2013 жылғы 1 қаңтарға құны	3.441.667	118.622.650	6.617.172	71.739.933	80.011.813	82.892.325	14.295.140	22.669.151	400.289.851
Түсімдер	76.084	2.904	125.545	452.380	1.384.011	2.348	779.781	24.557.460	27.380.513
Шығарылулар	(16.318)	(176.228)	(75.835)	(927.092)	(483.830)	(444.756)	(243.843)	(199.971)	(2.567.873)
Капитал есебінен қайта бағалау	531.442	9.292.586	1.472.715	2.613.927	16.976.305	6.738.331	2.549.778	1.589.874	41.764.958
Шығындар есебінен құнсыздану	(143.012)	(4.074.954)	(222.476)	(3.425.081)	(1.957.345)	–	(469.498)	–	(10.292.366)
Жинақталған өтелім мен құнсыздануды қайта бағалау кезіндегі бастапқы құнмен өзара есепке алу	–	(29.954.950)	(2.934.325)	(16.084.267)	(23.331.477)	–	(5.759.275)	–	(78.064.294)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	12.387	3.566.168	5.292	2.398.692	5.783.969	–	709.169	(12.475.677)	–
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (6-ескертпе)	–	–	–	–	(477)	–	(224)	(131.136)	(131.837)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылды	(2.319)	–	–	(878.154)	(3.941)	–	–	–	(884.414)
Ауыстырулар мен аударымдар	–	55.890	(28.721)	9.917	(57.239)	–	55.970	(331.755)	(295.938)
2013 жылғы 31 желтоқсанға құны	3.899.931	97.334.066	4.959.367	55.900.255	78.321.789	89.188.248	11.916.998	35.677.946	377.198.600
2013 жылғы 1 қаңтарға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(24.434.933)	(2.460.162)	(13.910.907)	(18.874.189)	–	(4.442.556)	(186.201)	(64.308.948)
Шығарылулар	–	136.193	74.331	838.753	432.158	306.798	231.742	172.084	2.192.059
Тозу	–	(9.856.859)	(1.035.238)	(5.186.527)	(9.069.024)	–	(2.722.996)	–	(27.870.644)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылды	–	–	–	73.165	3.918	–	–	–	77.083
Капитал есебінен құнсыздану	–	(537)	–	(7.126)	(230)	(262.238)	–	(8.016)	(278.147)
Шығындар есебінен құнсыздану	–	1.345	–	(10.250)	(1.258)	(44.560)	(1.313)	(315.911)	(371.947)
Жинақталған өтелім мен құнсыздануды қайта бағалау кезіндегі бастапқы құнмен өзара есепке алу	–	29.954.950	2.934.325	16.084.267	23.331.477	–	5.759.275	–	78.064.294
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (6-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	19	–	19
Ауыстырулар мен аударымдар	–	(40.517)	(50)	(457)	(7.158)	–	6.076	338.044	295.938
2013 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(4.240.358)	(486.794)	(2.119.082)	(4.184.306)	–	(1.169.753)	–	(12.200.293)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2013 жылғы									
31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Құн	3.899.931	97.334.066	4.959.367	55.900.255	78.321.789	89.188.248	11.916.998	35.677.946	377.198.600
Жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(4.240.358)	(486.794)	(2.119.082)	(4.184.306)	–	(1.169.753)	–	(12.200.293)
Теңгерім құны	3.899.931	93.093.708	4.472.573	53.781.173	74.137.483	89.188.248	10.747.245	35.677.946	364.998.307
2012 жылғы									
31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Құн	3.441.667	118.622.650	6.617.172	71.739.933	80.011.813	82.892.325	14.295.140	22.669.151	400.289.851
Жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(24.434.933)	(2.460.162)	(13.910.907)	(18.874.189)	–	(4.442.556)	(186.201)	(64.308.948)
Теңгерім құны	3.441.667	94.187.717	4.157.010	57.829.026	61.137.624	82.892.325	9.852.584	22.482.950	335.980.903

Компанияда 2013 жылғы 31 маусымдағы жағдай бойынша негізгі құралдардың (технологиялық мұнайдан басқа) қайта бағалануы жүргізілді (алдыңғы қайта бағалау 2010 жылғы 30 маусымдағы жағдай бойынша жүргізілген). Технологиялық мұнайды қайта бағалау 30 қыркүйектегі жағдай бойынша жыл сайын жүргізіледі, себебі мұнайдың әділ құны жиі және едәуір ауытқылайды. Технологиялық мұнай 2013 жылғы 30 қыркүйектегі жағдай бойынша қайта бағаланды. Қайта бағалау нәтижесінде жиналған тозу негізгі құралдардың теңгерімдік құнының есебіне алып тасталды да таза теңгерімдік құны негізгі құралдардың құнын қайта бағалауға әкелді.

Қайта бағалау нәтижесінде негізгі құралдар кейбір объектілерінің әділ құны олардың теңгерімдік құнынан томен екендігі анықталды, соңғы бірнеше жыл ішінде Компания осы объектілерді күрделі жөндеуді және жаңғыртуды жүзеге асырған жоқ. Тиісінше теңгерімдік құнның әділ құннан артық сомасы осы активтер бұрын жете бағаланбағандай дәрежеде Компания қайта бағалау бойынша тиісті резервті азайту ретінде көрсетілді, ал қалған сома пайда мен залал туралы есепте негізгі құралдардың жалпы сомасы 10.664.313 мың теңгеге құнсыздануы ретінде танылды.

2012 жылы «Құбырлар» тобы бойынша негізгі құралдардың ұлғаюы активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша 15.084.384 мың теңге көлемінде резервті мойындау ретінде табылады (4,22-ескертпелер).

2013 және 2012 жылдарғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен салынып жатқан өндірістік объектілерді: магистральды мұнай құбырларын (оның ішінде Қазақстан – Қытай магистральды мұнай құбырын салу мемлекетаралық жобасы аясында іске асырылатын Құмкөл – Қарақойын магистральды мұнай құбыры құрылысы), «Қаламқас-Қаражанбас-Ақтау» (Қаражанбас-Ақтау учаскесі) және Өзен-Жетібай-Ақтау магистральды мұнай құбырларын қайта құру, Кеңкияк БМАС-ты қайта құру, өрт сөндіру жүйесін қайта құру, объектілердің электрмен жабдықтауын қайта құру және басқаларын қамтиды.

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толығымен өтелінген бірақ негізгі құралдардың пайдаланылуында тұрған бастапқы құны мен тиісті жинақталған өтелімін 2.883.614 мың теңге құрады (2012: 5.700.095 мың теңге).

2013 жыл үшін аяқталмаған құрылыс құнына кіргізілген тозу сомасы 11.639 мың теңгені құрады (2012: 22.996 мың теңге).

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құбырдағы негізгі құралдардың құрамына қосылған мұнайдың көлемі 2.193 мың тоннаны құрады (2012: 2.181 мың тонна).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс 13.212.631 мың теңге көлемінде (2012: 11.739.615 мың теңге) құрылыс жұмыстары үшін сатып алынған материалдар мен қосалқы бөлшектерді қамтиды.

2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 768.463 мың теңге көлемінде Қарағанды облысы Атасу ауылындағы балабақшалар кешенін және 37.800 мың теңге көлемінде Алматы облысы Үшарал қаласындағы спорт алаңын құнсыздандыруға резерв құрылды, себебі бұл объектілер әлеуметтік объектілер болып табылады және бұдан әрі экономикалық табыс әкелмейді. Сондай-ақ 2012 жылы пайда мен залалдар арқылы 160.361 мың теңге көлемінде басқа да негізгі құралдардың құнсыздануы танылды, соның ішінде жобалау-іздіретіру жұмыстары.

Жеке қаржылық есептілікке кіргізілуі мүмкін негізгі құралдардың әрбір қайта бағаланған жіктелімінің теңгерімдік құны, егер активтер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздануды шегергендегі бастапқы құны бойынша есепке алынған болса, мынадай түрде ұсынылады:

	Жер	Құбырлар	Келік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар мен жабдықтар	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2013 жылғы									
31 желтоқсанға	873.142	53.347.278	2.679.847	29.695.511	50.855.701	1.171.808	7.294.565	33.749.252	179.667.104
2012 жылғы									
31 желтоқсанға	788.943	55.640.022	3.326.214	30.012.936	51.250.631	1.171.845	8.195.633	21.832.311	172.218.535

6. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

<i>Мың теңге</i>	Лицензиялар	Бағдарламалық жасақтама	Өзге де	Жиыны
2012 жылғы 1 қаңтарға қалдық құны	245.383	930.791	31.741	1.207.915
Түсімдер	6.798	201.780	4.363	212.941
Шығарылу	(2)	(9.651)	(471)	(10.124)
Өтелім	(65.253)	(324.096)	(1.917)	(391.266)
Шығарылу бойынша жинақталған тозу	2	8.889	441	9.332
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылды (5-ескертпе)	23.008	246.490	469	269.967
Ауыстырулар және аударымдар	–	3.824	(3.824)	–
2012 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	209.936	1.058.027	30.802	1.298.765
Түсімдер	3.805	140.701	–	144.506
Шығарылу	–	(102.971)	–	(102.971)
Өтелім	(70.036)	(332.221)	(2.388)	(404.645)
Шығарылу бойынша жинақталған тозу	–	102.971	–	102.971
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылды (5-ескертпе)	905	130.913	–	131.818
Ауыстырулар және аударымдар	1.820	(1.820)	–	–
2013 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құны	146.430	995.600	28.414	1.170.444
2013 жылғы				
31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	397.647	4.155.437	76.048	4.629.132
Жинақталған өтелім	(251.217)	(3.159.837)	(47.634)	(3.458.688)
Теңгерімдік құны	146.430	995.600	28.414	1.170.444
2012 жылғы				
31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	391.117	3.988.615	76.048	4.455.780
Жинақталған өтелім	(181.181)	(2.930.588)	(45.246)	(3.157.015)
Теңгерімдік құны	209.936	1.058.027	30.802	1.298.765

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

2013 жылғы 11 желтоқсанда BCPL және BINL компаниялары тобын өздеріне тиесілі BTL компаниясына қосу арқылы оларды қайта құру аяқталды. Бұдан әрі BINL BCPL-дің 50%-ын басқарған, тиісінше компания BINL еншілес кәсіпорны арқылы 100% BCPL тікелей және жанама иелік етті.

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
BTL	47.074.550	–
Минус: BTL инвестицияның құнсыздануы	(18.865.686)	–
	28.208.864	–
BINL	–	39.061.750
Минус: BINL инвестицияның құнсыздануы	–	(16.094.547)
	–	22.967.203
BCPL	–	8.012.800
Минус: BCPL инвестицияның құнсыздануы	–	(2.771.139)
	–	5.241.661
	28.208.864	28.208.864

Еншілес ұйымдарға құйылатын инвестициялардың құнсыздануы бойынша резервтің қозғалысы мынадай түрде ұсынылады:

<i>Мың теңгемен</i>	2013 жыл	2012 жыл
1 қаңтарға	18.865.686	31.354.976
Бір жылға есептеу	–	280.212
Инвестицияның шығарылуына байланысты резервтің азаюы	–	(12.769.502)
31 желтоқсанға	18.865.686	18.865.686

2013 жыл ішінде және 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания инвестициялардың құнсыздану белгілерін аңғармады.

8. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
ҚҚҚ	6.500.000	6.500.000
МұнайТас	904.945	904.945
	7.404.945	7.404.945

9. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР ҮШІН ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін үшінші тараптарға берілетін алғытөлемдер	5.869.850	444.977
Минус: күмәнді қарыздар бойынша резерв	(99.330)	(99.330)
	5.770.520	345.647

Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдерге қатысты күмәнді қарыздар бойынша резервтің қозғалысы мынадай түрде берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
1 қаңтарға	99.330	–
Тиісті резервпен берілген алғытөлемдерді қалпына келтіру	–	99.330
31 желтоқсанға	99.330	99.330

Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер теңгемен көрсетіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**10. ТАУАР-МАТЕРИАЛДЫҚ ҚОРЛАР**

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Қосалқы бөлшектер	856.248	886.074
Отын	530.804	571.313
Құрылыс материалдары	77.790	92.746
Тауарлар	76.520	76.248
Химиялық реагенттер	33.496	89.053
Өзге де материалдар	141.056	210.541
Минус: ескірген және өтімсіз тауар- материалдық қорлар бойынша резерв	(34.082)	(46.420)
	1.681.832	1.879.555

Ескірген және өтімсіз тауар- материалдық қорлар бойынша резервтің қозғалысы мынадай түрде берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013	2012
1 қаңтарға	46.420	50.701
Бір жылға есептеу	7.672	–
Резервті қайтару	(5.148)	(4.175)
Тауар- материалдық қорларды есептен шығару	(14.862)	(106)
31 желтоқсанға	34.082	46.420

11. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (32-ескертпе)	1.397.768	1.025.450
Үшінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	801.179	578.276
Үшінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	2.526.184	825.882
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі (32-ескертпе)	35.828	198.917
Минус: күмәнді берешектер бойынша резерв	(630.921)	(575.174)
	4.130.038	2.053.351

Сауда және өзге де дебиторлық берешек негізінен «айда немесе төле» ережелерінде мұнай тасымалдау жөнінде қызметтер көрсетуге арналған шарттарға сай мұнайдың өтпін берілген және жеткізілмеген көлемдері сомаларымен берілген.

Сауда және өзге де дебиторлық берешекке қатысты күмәнді берешектер бойынша резервтегі өзгеріс мынадай түрде берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
1 қаңтарға	575.174	75.220
Бір жылға есептеу	89.895	113.378
Резервті қайтару	(33.990)	(23.112)
Дебиторлық берешекті есептен шығару	(158)	–
Тиісті резервпен дебиторлық берешекті қайтару	–	409.688
31 желтоқсанға	630.921	575.174

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**11. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)**

31 желтоқсанға туындау мерзімдері бойынша сауда дебиторлық берешегін талдау мынадай түрде берілген:

Мың теңге	Жиыны	Мерзімі өткізілмеген, әрі құнсызданбаған	Мерзімі өткізілген, бірақ құнсызданбаған				
			<30 күн	30 – 60 күн	60 – 90 күн	90 – 120 күн	>120 күн
2013	4.130.038	3.840.644	106.566	107.335	32.277	15.908	27.308
2012	2.053.351	1.930.166	414	39.954	1.725	31.159	49.933

Сауда және өзге де дебиторлық берешектің ағымдағы құны келесі валюталармен берілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	4.128.282	2.052.571
Шетел валютасымен	1.756	780
31 желтоқсанға	4.130.038	2.053.351

12. ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптарға алғытөлемдер	440.361	154.913
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (32-ескертіле)	257.165	221.910
Минус: күмәнді борыштар бойынша резерв	(1.982)	(1.482)
	695.544	375.341

Жеткізушілерге берілген алғытөлемдерге қатысты күмәнді борыштар бойынша резервтің қозғалысы мынадай түрде берілген:

Мың теңге	2013 жыл	2012 жыл
1 қаңтарға	1.482	1.384
Бір жылға есептеу	1.788	8.283
Тиісті резервпен алғытөлемдерді қалпына келтіру	-	847
Резервті қайтару	(1.288)	(9.032)
31 желтоқсанға	1.982	1.482

13. ӨТЕУГЕ ҚҚС ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР БОЙЫНША АЛДЫН АЛА ТӨЛЕМ

Мың теңгемен	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Өтеуге ҚҚС	554.866	11.730
Өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	93.839	104.534
	648.705	116.264

14. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Мұнай тасымалдау жөніндегі көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек	3.770.279	4.284.419
Алуға дивидендтер (32-ескертіле)	261.137	-
Қызметкерлер берешектері	70.381	20.212
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	38.840	34.635
Үшінші тараптардың келешек кезеңдер шығыстары	168	173
Минус: күмәнді берешектер бойынша резерв	(2.616)	(2.616)
	4.138.189	4.336.823

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. БАНК САЛЫМДАРЫ**

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Қысқа мерзімді банк салымдары	81.550.000	53.000.000
Ұзақ мерзімді банк салымдары	576.541	–
Салымдар бойынша есептелген пайыздар	1.562.238	84.676
	83.688.779	53.084.676

2013 жылғы 31 желтоқсандағы банк салымдары мынадай түрде берілген:

- қысқа мерзімді банк салымдары, 3 – 12 ай мерзімге теңгемен, пайыздық мөлшерлемесі жылдық 3,7% – 7,2% (2012: жылдық 3,3%-дан 7,1%-ға дейін теңгемен), өтеу мерзімі 2014 жылғы желтоқсанда аяқталатын, қазақстандық банктерде орналастырылған (2012: 2013 жылғы желтоқсан);
- Компания қызметкерлеріне «Қазақстан Ұлттық банкі» АҚ берген ипотекалық қарыздарды қамтамасыз ету үшін мерзімі 2028 жылға дейінгі мөлшерлемесі жылдық 2% пайдалануы шектеулі ұзақ мерзімді банк салымдары.

16. АҚША ҚАРАЖАТТАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	22.980.000	10.000.000
Банктердегі теңгемен көрсетілген ағымдағы шоттар	1.374.515	8.114.269
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	31.028	948
Банктердегі Ресей рублімен көрсетілген ағымдағы шоттар	5.194	9.306
Банктердегі езге де ағымдағы шоттар	11.374	10.104
Кассадағы қолма-қол ақша	933	2.280
Минус: құнсыздануға резерв	(4.702)	(4.547)
	24.398.342	18.132.360

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қазақстандық банктерде орналасқан 3 айға дейінгі ағымдағы шоттары мен мерзімді салымдардың көпшілігі бойынша пайыздар жылдық 1,7% – 10,25% мөлшерінде есептелді (2012: 1,65% – 4% жылдық).

17. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ**Жарғылық капитал**

2012 жылдың 26 маусымында Компания жарияланған акциялардың көлемін ұлғайтты (2012 жылдың 26 мамырдағы № А2995 құнды қағаздарды шығарудың мемлекеттік тіркеуі туралы куәлік). 1:10 үйлесімділікте бөлшектелу нәтижесінде жарияланған акциялардың саны 34.617.204 акциядан 346.172.040 акцияға дейін өсті, бірақ жарғылық капиталдың көлемі өзгермеді (34.617.204 мың теңге). Бұдан басқа, Компания жарияланған акциялардың санын 38.463.560 данаға көбейтті. Жарияланған акциялар санының бөлшектенуі мен ұлғаюы «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында Қазақстандық Қор Биржасына Компанияның акцияларын орналастырумен байланысты болды.

2012 жылдың 25 желтоқсанында ҚҚБ «ҚазТрансОйл» АҚ акцияларын сату басталды. Нәтижесінде, бір жай акциясының бағасы 725 теңгеден тұратын 38.463.559 акция 27.886.080 мың теңге сомасына сатылды. 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы 384.635.600 жай акциядан тұрды (2011 жылдың 31 желтоқсаны: 34.617.204 жай акциялар), олар жарияланды, шығарылды және 62.503.284 мың теңге сомасына толық төленді, тек бір акциядан басқа, ол жарияланды, бірақ шығарылмады және төленбеді.

2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал, кеңес беру қызметінің бағасын қоспағанда, акциялар шығаруына байланысты Компаниямен, 565.717 мың теңге көлемінде (оның ішінен 2012 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 289.774 мың теңге төленді) және 61.937.567 мың теңгені құрайды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. МЕНШІК КАПИТАЛ (жалғасы)****Акционерге төлем***Дивидендтер*

2013 жылдың ішінде Компания 2012 жылдың қорытындысы бойынша жалпы сомасы 28.847.670 мың теңге көлемінде (2012: 2011 жылдың қорытындысы бойынша 60.002.000 мың теңге) дивиденттерді төледі. Дивиденттердің сомасы бір жай акцияға 75 теңгені құрады, жалпы акция көлемі 384.635.599 дана (2012: жалпы акция көлемі 346.172.040 данадан шыққанда 173,33 теңге).

Активтерді қайта бағалаудан резерв

Активтерді қайта бағалау бойынша резерв негізгі құралдарды қайта бағалау негізінде құрылды, ол Компанияның Есептік саясатына сәйкес әр 3 жылда тәуелсіз бағалаушылармен жүзеге асырылады (тек 30 қыркүйектегі жағдай бойынша жыл сайын қайта бағаланатын технологиялық мұнайды шегергенде). 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді қайта бағалау жөніндегі резерві 21.777.536 мың теңге көлемінде өзгерген себебі, 2013 жылғы 31 шілдедегі жағдай бойынша негізгі құралдарды қайта бағалауға (осының алдындағы қайта бағалау 2010 жылғы 30 маусымдағы жағдай бойынша жүргізілген болатын) 33.189.449 мың теңге сомаға және қайта бағаланған негізгі құралдар өтелімін аударуға байланысты 11.416.913 мың теңге (2012: 8.796.569 мың теңге) сомаға өзгеруіне байланысты.

Капиталдың өзге де резервтері

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша капиталдың өзге де резервтері 1.016.431 мың теңгені (2012 жылғы 31 желтоқсан: 17.169 мың теңге) құрады. Осы резервтің өзгерісі 1.292.000 мың теңге мөлшерінде белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қайта бағалаудан болатын актуарлық залалдарды танумен негізделген, оның салық әсері 258.400 мың теңгені құрайды.

18. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕ

Қызметкерлерге төлемдер қызметкерлерге өзге де ұзақ мерзімді төлемдер ретінде қаралады. Осы төлемдерді алу құқығы негізінен қызметтің ең аз мерзімі аяқталуына тәуелді. Осы төлемдердің күтілетін құны белгіленген төлемдері бар жоспар үшін пайдаланылатынға ұқсас есепке алу әдістемесін пайдалана отырып қызмет мерзімі ішінде есептеледі. Компания болашақ сыйақыны төлеуді қамсыздандыруда ешқандай қор құрмаған.

2013 жылы Компанияның шартқа, оның ішінде еңбек қызметі аяқталғанға байланысты сыйақы көлемін ұлғайтуға әкелген, сондай-ақ ҚР заңнамасымен белгіленген айлық есептік көрсеткішке байланысты еңбек қызметі аяқталғаннан кейін жәрдемақы көлемін бекіткен өзгерістер мен қосымшалар енгізілді.

Белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелердегі өзгерістер, мынадай түрде берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Жылдың басына белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелердің ағымдағы құны	6.800.263	6.135.892
Өткен жылдардығы қызметтер құны	1.008.000	–
Ағымдағы жылдағы қызметтер құны	495.000	460.000
Таза пайыздық шығыстар (30-ескертпе)	417.000	372.000
Актуарлық залалдар **	1.292.000	153.000
Төленген сыйақылар	(357.083)	(320.629)
Жылдың аяғына белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелердің ағымдағы құны	9.655.180	6.800.263
Минус: белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелер ағымдағы құнының қысқа мерзімді бөлігі	(322.000)	(238.000)
Белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелер ағымдағы құнының ұзақ мерзімді бөлігі	9.333.180	6.562.263

** КЕХС (IAS) 19 өзгерістер енгізгеннің салдарынан (2013 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданылады) актуарлық залалдар өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетілуге тиіс. Компания бұл талапты ретроспективті қолданбаған себебі, осы өзгерістер Компанияның қаржылық есептілігіне маңызды бір әсер келтірмегендіктен.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. Қызметкерлерге сыйақы (жалғасы)**

Ағымдағы кезеңнің қаржылық жағдай және жиынтық кірісі туралы жеке есепте танылған сомалар, мынадай түрде берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Жылдың аяғына белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелердің ағымдағы құны	9.655.180	6.800.263
Таза міндеттеме	9.655.180	6.800.263
Өткен жылдардағы шығындар	1.008.000	-
Ағымдағы жылдағы шығындар	495.000	460.000
Актуарлық залалдар	1.292.000	153.000
Таза пайыздық шығыстар (30-ескертпе)	417.000	372.000
Ағымдағы кезеңде танылған шығыстар	3.212.000	985.000

Ағымдағы жылдың және өткен жылдардың қызмет құны, таза пайыздық шығыстар тиісінше жалпы және әкімшілік шығыстар және қаржылық шығыстар, іске асыру өзіндік құны құрамында пайдалар мен шығыстарға кіргізілген (25,26,30-ескертпелер). ҚЕХС (IAS) 19 (2011 жылғы редакция) талаптары 2013 жылғы 1 қаңтарда күшіне енуіне байланысты 2013 жылы актуарлық залалдар өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған (2012 жылы өзге де операциялық шығыстар құрамында табыстар мен шығыстарда танылды (28-ескертпе). Компания бұл шартты ретроспективті түрде қолданбаған себебі, бұл өзгерістер Компанияның қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпеуіне байланысты.

2013 жылғы актуарлық залалдар сомасының ұлғаюы 4-ескертпеде көрсетілген Компанияның шарттағы өзгерістермен, зейнеткерлер санының өсуімен және кейбір актуарлық долбарлардың өзгеруімен байланысты.

2012 және 2013 жылдардың 31 желтоқсанына қызметкерлерге төлемдер төлеу бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарийлік болжамдар мынадай түрде берілген:

	2013	2012
Дисконттау мөлшерлемесі	6,0%	6,0%
Құнсыздану мөлшерлемесі	5,6%	4,0%
Ұзақ мерзімді жылдық төлемдердің болашақта ұлғаюы	5,5%	5,0%
Болашақта жалақының өсуі	6,0%	6,0%
Өлім-жітім пайызы	12,0%	12,0%

2012 және 2013 жылдардағы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттеменің орташа ұзақтығы 16 жылды құрады.

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша маңызды долбарларға сезінушілікті талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңге</i>	Төмендеуі	Өсуі
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% 778.000	+0,5% (693.000)
Құнсыздану мөлшерлемесі	-0,5% (720.000)	+0,5% 803.000
<i>оның ішінде:</i>		
Болашақта жалақының өсуі	-0,5% (79.200)	+0,5% 88.330
Ұзақ мерзімді төлемдердің өсуі	-0,5% (640.800)	+0,5% 714.670
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл (395.000)	+1 жыл 400.000

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК**

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Тауарлар мен қызметтер үшін үшінші тараптар алдындағы кредиторлық берешек	10.042.623	5.679.172
Тауарлар мен қызметтер үшін байланысты тараптар алдындағы кредиторлық берешек (32-ескертпе)	646.301	596.783
Байланысты тараптар алдындағы өзге де кредиторлық берешек (32-ескертпе)	1.950	569
Үшінші тараптар алдындағы өзге де кредиторлық берешек	249.065	269.141
	10.939.939	6.545.665

Сауда және өзге де кредиторлық берешек аяқталмаған күрделі құрылысқа қатысты байланысты және үшінші тараптар алдындағы 7.711.017 мың теңге көлеміндегі берешекті қосатын.

Сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	10.550.602	6.274.570
АҚШ долларымен	332.416	203.122
Ресей рублімен	48.590	58.192
Еурөмен	6.414	–
Өзге де валютада	1.917	9.781
	10.939.939	6.545.665

20. АЛЫНҒАН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер (32-ескертпе)	10.706.153	10.426.287
Үшінші тараптардан алынған алғытөлемдер	6.325.647	5.527.676
	17.031.800	15.953.963

21. ТӨЛЕМГЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Жеке табыс салығы	488.363	263.962
Әлеуметтік салық	467.858	222.901
Мүлікке салынатын салық	117.208	55.985
ҚҚС төлеуге	564	292.403
Өзге де салықтар	22.419	42.710
	1.096.412	877.961

22. РЕЗЕРВТЕР*Қысқа мерзімді резервтер*

<i>Мың теңге</i>	Экология бойынша резерв	Өзге де резервтер	Жиыны
2012 жылғы 1 қаңтарға	48.267	11.814	60.081
Бір жылға есептеу	306.318	–	306.318
Пайдаланылған резерв	(186.332)	–	(186.332)
Резервті қайтару	(776)	–	(776)
2012 жылғы 31 желтоқсанға	167.477	11.814	179.291
Бір жылға есептеу	517	–	517
Пайдаланылған резерв	(126.352)	(11.814)	(138.166)
2013 жылғы 31 желтоқсанға	41.642	–	41.642

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. РЕЗЕРВТЕР (жалғасы)***Экология бойынша резерв*

Экология бойынша резерв заңсыз кірекесу нәтижесінде мұнайдың төгілуімен байланысты Компаниямен есептелді.

Ұзақ мерзімді резервтер

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
1 қаңтарға сальдо	15.531.037	–
Бір жылға есептеу	189.265	15.084.384
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер дисконтының өтөлімі (30-ескертпе)	957.236	446.653
31 желтоқсанға сальдо	16.677.538	15.531.037

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистральдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Компанияның пайдалану мерзімі аяқталған соң магистральдық құбырды (мұнай құбырын) жою бойынша және кейін қоршаған ортаны, оның ішінде жерді қайта өңдеу бойынша іс-шаралар жүргізуге заңдық міндеттемесі бар. Осыған байланысты 2012 жылдың ішінде Компания басшылығы активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге 15.084.384 мың теңге көлемінде резерв санады.

Тағы да активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер құрамында қалдықтарды орналастыру полигондарын жоюда резерв көрсетілген. Резерв 2013 жылы Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес құрылған, ол бойынша қалдықтарды орналастыру полигон иесі жерді қайта өңдеу және полигон жабылғаннан кейін қоршаған ортаға әсерін мониторингтеу бойынша шаралар жүргізу үшін жою қорын құрады. Полигондарды жою резерві болашақтағы шығындардың дисконтталған құнының сомасына құрастырылған, ол полигонның жойылу күніне қалған кезеңге байланысты 189.265 мың теңге сомасына есептелген. Дисконттау мөлшерлемесі ретінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша кәтерсіз мөлшерлеме қолданылды.

23. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Жалақы мен өзге де сыйақылар	7.221.317	2.682.879
Байланысты тараптарға көлік экспедиция қызметтері үшін берешек (32-ескертпе)	4.153.475	4.839.624
Үшінші тараптарға келік экспедиция қызметтері үшін берешек	3.281.041	3.190.974
Байланысты тараптардың алдында мұнай тасымалдау туралы тапсырыс шарты бойынша берешек (32-ескертпе)	651.706	–
Зейнетақы қоры алдындағы берешек	593.575	338.898
Байланысты тараптардан келешек кезеңдер кірістерінің ағымдағы бөлігі (32-ескертпе)	312.366	312.365
	16.213.480	11.364.740

2013 жылғы желтоқсанда Компанияның Директорлар кеңесі қызметкерлерге қысқа мерзімді сыйақы беруге қатысты жыл қорытындылары бойынша сыйақы төлеу жөнінде шешім қабылдады, ол әлеуметтік салық есебімен 4.424.784 мың теңгені құрады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. ТҮСІМ**

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Шикі мұнайды тасымалдау	153.861.014	110.260.550
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	6.816.579	5.968.264
Су тасымалдау	6.573.345	6.431.874
Көлік экспедиция қызметтері	702.192	729.938
Мұнайды сақтау жөніндегі қызметтер	174.555	235.996
Өзге де	87.216	305.220
	168.214.901	123.931.842

Кірістердің ұлғаюы жоғарыда айтылған ішкі және экспорттық нарықтарға мұнай қотару тарифтерінің өсуіне байланысты (*1-ескертпе*). 2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын 12 ай үшін ең екі үлкен жүк жіберушілерден түскен түсім 41.333.606 мың теңгені және тиісінше 18.434.349 мың теңгені құрады. 2012 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын 12 ай үшін ең екі үлкен жүк жіберушілерден түскен түсім құрады 36.137.646 мың теңгені және тиісінше 8.215.120 мың теңгені құрады.

25. САТУДЫҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Қызметшілерге шығындар	33.715.288	26.634.249
Тозу және өтелім	27.673.653	25.665.386
Электр энергиясы	5.942.186	5.185.683
Отын және материалдар	5.068.018	5.047.579
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	4.698.958	4.932.061
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	4.563.520	4.000.800
Күзет қызметтері	3.212.395	3.373.531
Газға арналған шығындар	2.211.319	2.206.043
Еңбек қызметінің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар	1.406.914	431.867
Әуеден күзету қызметтері	1.296.160	1.931.505
Иссапар шығыстары	814.368	699.257
Қоршаған ортаны қорғау	612.422	888.008
Қызметкерлерді оқыту	466.405	528.243
Құбырларды диагностикалау	389.203	194.260
Сақтандыру	379.002	413.012
Байланыс қызметтері	240.062	202.510
Өзге де	1.714.455	1.377.988
	94.404.328	83.711.982

Өндірістік қызметшілерге жұмсалған шығындардың ұлғаюы негізінен 2013 жылдың қорытындысы бойынша сыйақыны есептеумен байланысты.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Қызметшілерге шығындар	5.651.107	4.392.814
Тозу және өтелім	589.997	519.438
Кеңсеге қызмет көрсету	337.154	312.020
Кеңесшілік қызметтер	305.380	620.864
Әлеуметтік сала бойынша шығыстар	204.421	224.225
ҚҚС және есепке алынбайтын ҚҚС бойынша шығыстар	194.727	301.240
Салықтар, корпоративтік табыс салығы мен ҚҚС қоспағанда	193.424	307.484
Қауіпсіздікті қамтамасыз ету	190.043	199.125
Іссапар шығыстары	179.102	152.786
Материалдар мен отын	175.758	128.215
Ағымдағы жеңдеу жұмыстарына шыққан шығыстар	171.310	149.722
Қайырымдылық бойынша шығындар	126.474	1.037.390
Оқыту	109.919	123.901
Банк қызметтері	105.028	91.816
Байланыс қызметі	98.309	106.952
Еңбек қызметінің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар	96.086	28.133
Ақпараттық қамтамасыз ету	71.653	77.118
Күмәнді берешек бойынша резервті есептеу	56.405	94.064
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	35.732	28.521
Жарнама бойынша шығыстар	35.583	186.903
Сақтандыру	14.673	22.920
Келік шығыстары	–	1.543
Тозған және өтімсіз тауар-материалдық қорлар бойынша резервті есептеу/(қайтару)	2.520	(4.175)
Өзге де	245.881	220.446
	9.190.686	9.323.465

Әкімшілік қызметшілерге жұмсалған шығындардың ұлғаюы негізінен 2013 жылдың қорытындысы бойынша сыйақыны есептеумен байланысты.

2012 жылы Компания «Павлодар – біздің ортақ үйіміз» қоғамдық бірлестікке 1.000.000 мың теңге көлемінде Павлодар к. көп атқарымдық спорт кешенінің салуына қайырымдылық көмек көрсетті.

27. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Айыппұлдар мен өсімақылардан болатын кіріс	6.676.662	926.559
Байланысты тараптардың келешек кезеңдегі кірістерінің өтелімі (32-ескертпе)	312.366	312.365
Байланысты тарап пайдасына шығарылған қаржы кепілдігінің есептен шығару (32-ескертпе)	177.743	–
Байланысты тарап пайдасына шығарылған қаржы кепілдігінің өтелімі (32-ескертпе)	26.463	138.570
Есептен шығарылған кредиторлық берешектен болатын кіріс	23.549	3.777
Өзге де кірістер	388.710	238.115
	7.605.493	1.619.386

Айыппұлдар мен өсімақылардан болатын кірістер негізінен «жөнелт немесе төле» талаптарына мұнай тасымалдау бойынша қызметтер көрсету шарттарына сай мұнайдың мәлімделген және жеткізілмеген көлемдеріне сомаларымен берілген. 2013 жылы айыппұлдардан түскен кірістер Қашаған кен орнында мұнайды коммерциялық өндіру мерзімінің ауыстыруымен байланысты.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ШЫҒЫНДАР**

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығаруынан болған шығындар	148.897	51.950
Тауар-материалдық қорларды өткізуден болған шығындар	2.594	–
Ақтуарлық шығыстар (18-ескертпе)	–	153.000
Өзге де шығындар	136.538	131.454
	288.029	336.404

29. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Банктердегі салымдар бойынша пайыздық кіріс	3.947.430	1.783.562
Қызметкерлер мен байланысты тараптарға беретін қарыз: дисконттың өтелуі	23.672	84.827
Байланысты тараптардан болатын өзге де қаржы кірістері (32-ескертпе)	–	9.364
	3.971.102	1.877.753

30. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта еңдеу бойынша міндеттемелер дисконт өтелімі (22-ескертпе)	957.236	446.653
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығындар (18-ескертпе)	417.000	372.000
Байланысты тараптар бойынша өзге де пайыздық шығындар (32-ескертпе)	–	7.364
	1.374.236	826.017

31. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

31 желтоқсанда аяқталған жылдары үшін табыс салығы бойынша шығыстарға кіреді:

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Ағымдағы салық табысы бойынша шығыстар	18.871.869	8.001.633
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша экономия	(5.808.050)	(739.388)
Табыс салығы	13.063.819	7.262.245

2013 және 2012 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген табыс салығы мен бухгалтерлік пайда бойынша шығыстар арасындағы салыстырып тексеру:

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	65.080.366	32.597.196
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салағы бойынша шығыстар	13.016.073	6.519.439
Тұрақты айырмалардың салық әсері		
Инвестициялар бойынша дивидендтер түрінде салық салынбайтын кіріс	(129.554)	–
Инвестицияның құнсыздануы бойынша резервті қайтару	–	(57.408)
Өзге де шегерілмейтін шығыстар	177.300	800.214
Жиынтық кіріс туралы есепте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	13.063.819	7.262.245

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Қаржылық жағдай туралы тиісті есептердің жасалу күніне жеке қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін салық негіздеме аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген мерзімі ұзартылған салық сальдосы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

<i>Мың теңге</i>	2013 ж. 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Өзге де жиынтық кіріске жатқызу	2012 ж. 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Өзге де жиынтық кіріске жатқызу	2012 ж. 1 қаңтар
Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер							
Қызметкерлерге беретін сыйақылар мен өзге де ақылар және тиісті шығындар	3.021.987	1.197.618	258.400	1.565.969	152.212	-	1.413.757
Байланыс тараптардың пайдасына болатын қаржы кепілдігі	-	(39.931)	-	39.931	(27.853)	-	67.784
Күмәнді қарыздар бойынша резерв	146.970	113.222	-	33.748	17.904	-	15.844
Ескірген және өтімсіз тауар-материалдық қорына резерв	6.816	(2.468)	-	9.284	(856)	-	10.140
Төлемге салық	253.890	253.890	-	-	(50.997)	-	50.997
Экология бойынша резервтер және өзге де резервтер	50.868	15.010	-	35.858	35.858	-	-
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	3.292.968	186.761	-	3.106.207	3.106.207	-	-
Байланыс тараптарына қаржылық көмек беру және қызметкерлерге қарыз беру	5.083	(5.136)	-	10.219	4.567	-	5.652
Бақылаудағы шетел кәсіпорындарының кірісі	1.796.407	582.207	-	1.214.200	104.082	-	1.110.118
Байланысты тараптардың келешек кезеңдеп кірістері	114.534	(62.473)	-	177.007	(62.473)	-	239.480
Инвестицияның құнсыздануы	3.773.137	-	-	3.773.137	(2.497.858)	-	6.270.995
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша танылмаған актив	(3.773.137)	-	-	(3.773.137)	2.497.858	-	(6.270.995)
	8.689.523	2.238.700	258.400	6.192.423	3.278.651	-	2.913.772
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер							
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестиция	(176.032)	-	-	(176.032)	-	-	(176.032)
Төлемге салық	-	33.759	-	(33.759)	(33.759)	-	-
Негізгі құралдар	(47.245.557)	3.535.591	(8.297.362)	(42.483.786)	(2.505.504)	(4.792.496)	(35.185.786)
	(47.421.589)	3.569.350	(8.297.362)	(42.693.577)	(2.539.263)	(4.792.496)	(35.361.818)
Мерзімі ұзартылған салық бойынша таза міндеттемелер, нетто	(38.732.066)	5.808.050	(8.038.962)	(36.501.154)	739.388	(4.792.496)	(32.448.046)

Негізгі құралдар бойынша мерзімі ұзартылған салықтар салық және бухгалтерлік есепке алуға өтелімінң түрлі мөлшерлемелерінің, негізгі құралдардың қайта бағалануы мен құнсыздануынан болған әділетті құнын түзету салдарынан негізгі құралдарды есепке алуға салық және бухгалтерлік базасы арасындағы айырманы құрайды.

Болашақта салық салу кірістің болу мүмкіндігі бар дәрежеде ғана және оған қарасты қолданылатын мерзімі ұзартылған салық активі құпталады. Мерзімі ұзартылған салық активтерінің азаюы мүмкін, егер олармен байланысты салық жеңілдіктері жүзеге асырылса деген мүмкіндік болмаса.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**32. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР**

Егер тараптың бір жағы екінші жақты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе, 24 ҚЕХС "Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуға" сәйкес тараптар байланысты деп саналады. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаған кезде тек заңдығына ғана емес, қарым-қатынастың егжей-тегжейіне назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапқа қолданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2013 және 2012 жылдары байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің жалпы сомасы мен 2013 және 2012 жылдарына тиісті сальдо көрсетілген.

Байланысты тараптардан саудалық және басқа да дебиторлық берешек мынадай берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі		
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі	806.094	471.451
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі	590.681	553.811
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі	993	188
Байланысты тараптардың ағымдағы сауда дебиторлық берешегінің жиыны	1.397.768	1.025.450
ҚМГ мен «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі	35.828	198.917
Байланысты тараптардан сауда және өзге де дебиторлық берешектің жиыны	1.433.596	1.224.367

Байланысты тараптарға берілген алдын алғытөлемдер мынадай берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер	176.380	219.298
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер	80.785	2.612
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	257.165	221.910

Байланысты тараптарға қатысты өзге де ағымдағы активтер мынадай берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алуға дивиденттер		
Еншілес ұйымдардан алуға дивиденттер	261.137	-
Байланысты тараптардан алуға дивиденттер жиыны	261.137	-

Байланысты тараптар пайдасына шығарылған қаржылық кепілдеме мынадай берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар пайдасына шығарылған қаржылық кепілдеме		
МұнайТас пайдасына шығарылған қаржылық кепілдеме	-	199.654
Байланысты тараптар пайдасына шығарылған қаржылық кепілдеменің жиыны	-	199.654

Байланыс тараптарынан болған алдағы кезеңдер кірістерінің ұзақ мерзімді бөлігі мынадай берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланыс тараптарынан болған алдағы кезеңдегі кірістердің ұзақ мерзімді бөлігі		
	260.305	572.670
Байланыс тараптарынан болған алдағы кезеңдегі кірістердің ұзақ мерзімді бөлігінің жиыны	260.305	572.670

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**32. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптар алдында саудалық және өзге де кредиторлық берешек мынадай берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек	628.280	567.859
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек	18.021	28.924
	646.301	596.783
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек	1.950	569
Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешектің жиыны	648.251	597.352

Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер мынадай көрсетілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер	8.764.571	9.143.441
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер	1.941.567	1.282.846
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер	15	—
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер жиыны	10.706.153	10.426.287

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер мынадай көрсетілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында көлік экспедициясының қызметтері үшін берешек		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында көлік экспедициясының қызметтері үшін берешек	4.153.475	4.839.624
	4.153.475	4.839.624
Байланысты тараптар алдында тапсырыс шарттар бойынша берешек		
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында мұнай тасымалдаудың тапсырыс шарты бойынша берешек	651.706	—
	651.706	—
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар		
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар	5.516	17.577
	5.516	17.577
Байланысты тараптардан алдағы кезеңдегі кірістердің ағымдағы бөлігі		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алдағы кезеңдегі кірістердің ағымдағы бөлігі	312.366	312.365
	312.366	312.365
Байланысты тараптар алдында өзге де міндеттемелердің жиыны	5.123.063	5.169.566

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**32. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Компанияның байланыс тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері мынадай берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Байланыс тараптарға сату		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетелген қызметтерден түскен кіріс	94.144.599	68.311.157
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетелген қызметтерден түскен кіріс	10.878.953	7.505.538
Бірлескен кәсіпорындардың негізгі қызметінен түскен кіріс	5.742.000	4.937.616
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де қызметінен түскен кіріс	315.896	209.442
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарының өзге де қызметінен түскен кіріс	103	–
Еншілес ұйымдардан түскен кіріс	–	9.364
Бірлескен кәсіпорындардың өзге де қызметінен түскен кіріс	–	4.209
Еншілес ұйымды сатудан түскен кіріс	–	11.647.889
	111.081.551	92.625.215
Байланысты тараптардан сатып алу		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтер сатып алу	7.963.210	7.185.311
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы компанияларынан қызметтер сатып алу	1.191.689	932.503
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан негізгі құралдар мен қорларды сатып алу	157.627	12.837
Еншілес ұйымнан қызметтер сатып алу	–	403.261
	9.312.526	8.533.912
<i>Мың теңге</i>	2013 жыл	2012 жыл
Байланысты тараптардан өзге де кірістер		
Бірлескен бақылау кәсіпорындарына шығарылған қаржы кепілдемелерін мойындауды тоқтату	177.743	–
Байланысты тараптардың келешек кезеңдегі кірістерінің өтелімі	312.366	312.365
Байланысты тарап пайдасына шығарылған қаржы кепілдігінің өтелімі	26.463	138.570
	516.572	450.935
Байланысты тараптардан түскен дивидендтік кіріс		
Еншілес ұйымдардан түскен дивидендтік кіріс	261.137	432.336
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардан түскен дивидендтік кіріс	453.584	–
	714.721	432.336
Байланысты тараптардан болған қаржылық кірістер		
Байланысты тараптардың қарыздарын дисконттау бойынша кірістер	–	65.199
Байланысты тараптардан өзге де қаржылық кірістер	–	9.364
	–	74.563
Байланысты тараптардан болған қаржылық шығыстар		
Байланысты тараптардың қарыздарын дисконттау бойынша шығыстар	–	7.364
	–	7.364

Негізгі басқарушы қызметкерлердің мүшелеріне сыйақы төлеу жалпы сомасы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Жалақы	121.691	137.033
Қысқа мерзімді сыйақы	16.925	24.113
Өткен жылдың қорытындысы бойынша сыйақылар	183.989	82.175
Еңбек қызметі аяқталғаннан кейін төленетін сыйақылар	1.301	395
	323.906	243.716
Адам саны	7	7

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**33. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР****Салық салу**

Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілері әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірі болуы мүмкін. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылыққа қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте қатаң.

Айыппұлдық ықпалшараға 2,5-ке көбейтілген, Қазақстан Ұлттық банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл мен қосымша есептелген салық сомасынан 50% көлемінде болатын айыппұлдар кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың туындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың күнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін қол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін. Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығысқа жатқызылатын және 2012 жылдың 31 желтоқсанына есептелген соманы асып кетуі мүмкін.

Басшылық 2013 жылдың 31 желтоқсандағы қолданыстағы заңнамаға түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша Компанияның ұстанымы расталады деген ықтимал бар

Трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау кең масштабта таралған және халықаралық бизнеске тура немесе жанама қатысты көптеген операцияларына қолданылады, бұл ретте операция қатысушылары байланысты тараптар болатындығына немесе болмайтындығына назар аудармайды. Трансфертті баға белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған қол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелгенін талап етеді.

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу туралы жаңа заң 2009 жылғы 1 қаңтарда күшіне енген. Жаңа заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты жағдай бар. Оның үстіне, заңда әзірлеу кезеңінде тұрған егжей-текжей жетекшілік ету нормалары жоқ. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті баға белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

Қазақстанның трансфертті баға белгілеу туралы заңнамасымен байланысты екіұштылықтың болуы салық органдарының Компанияның ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдауына әкелу қауіптілігі бар. ол деген 2013 жылдың 31 желтоқсанға қосымша салықтарға, айыппұлдар мен өсімпұлдарға әкеліп соқтырады.

Басшылық 2013 жылдың 31 желтоқсандағы қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Компания ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау бойынша заңнама даму үрдісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Бар ережелердің, азаматтық талаптардың дәлме-дәл түсіндіруі немесе заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер толық бағаланбайды. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Компанияның қаржы жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне теріс әсер ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді, тек осы қаржылық есептілікте көрсетілгендерді қоспағанда (*4,5,22-ескертпелер*)

Сақтандыру мәселелері

Қазақстан Республикасында сақтандыру саласы даму сатысында, сондықтан әлемнің басқа өңірлерінде таралған сақтандырудың көптеген нысандары бізде әлі қол жетімді емес. Компания мүлікті сақтандыру, үшінші тұлға алдында Компанияның немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе қоршаған ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**33. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Ковенанттар***Кепілдер*

2012 жылдың 31 желтоқсанына Компания (бұдан әрі «Кепілгер») ҚЖДЕБ несиелік шарт аясында МұнайТас міндеттемелеріне ҚЖДЕБ алдында кепілгер болды. Компания мен ҚЖДЕБ арасында жасалған кепілдік шартына сәйкес Компания шарттың келесі ережелерін сақтау тиіс:

- Өтімділік коэффициенті 1:1 кем емес;
- Пайыздар мен табыс салығын алып тастағанға дейін пайда арасалмағы пайыздарға 2:1 кем емес; және
- Капиталға деген қарыздың арасалмағы 2:1 жоғары емес;
- Кепілгер, реттеуші органмен мақұлданбағанша, өз еркімен әрекет жасайтын тәуелсіз тараптар арасындағы мәмілелерден өзгеше негізінде жүзеге асатын ешқандай мәмілелерге кірмеуге тиіс;
- Кепілгер активтердің жалпы көлемінен 30% жоғары мөлшерде өз активтерін сатпайды, жалға бермейді не қайта құрмайды немесе біріктіру мен қайта құруды жүргізбейді.

2012 жылдың 31 желтоқсанына Компания шарттың осы ережелерін сақтап келген.

2013 жылғы наурызда МұнайТас осы кредиттік келісім бойынша ЕБРР алдындағы барлық міндеттемесін мерзімінен бұрын өтеді және Компанияның шарт бойынша міндеттемелері, кепілдіктері доғарылды.

Шарттық міндеттемелер

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның негізгі құралдар мен құрылыс қызметін сомасы 33.069.599 мың теңгеге (2012: 4.048.416 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған. 2013 жылдың 31 желтоқсанына қосымша ретінде Компания тауар-материалдық қорды (материалдар мен қосалқы бөлшектер) және өзге де қызметтерді сомасы 3.356.776 мың теңгеге (2012: 1.439.293 мың теңге) алуға міндеттелді.

34. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелер құрамына банк қарыздары мен саудалық және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең басты Компанияның шаруашылық қызметін қаржыландыруға қолданылады. Компанияның шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болған Компанияда саудалық дебиторлық берешек, ақша мен ақша баламасы бар.

Компания нарық тәуекеліне бейім, ол пайыздық мөлшерлеменен байланысты тәуекелден, несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұрады.

Компания басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

Пайыздық мөлшерлемелермен байланысты тәуекел

Компания пайыздық мөлшерлемелермен байланысты тәуекелге бейім емес, себебі 2013 және 2012 жылдары құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар қарыздары болған жоқ.

Несиелік тәуекел

Компания мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Компания саясатына сәйкес, коммерциялық несиелік шартына қарай саудалық операцияларын жасауды қалайтын барлық клиенттер, несиелік тексеру рәсімінен өтуге тиісті. Сондай-ақ, Компанияға берешекті қайтармау тәуекелін төмендетуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке жатады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері дебиторлық берешектің теңгерім құны болады. Компанияда несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

Компания салымдарды қазақстандық банктерге орналастырады (15 және 16-ескертпелер). Компания басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді болдырмау мақсатында осы банктердің несиелік рейтингін мерзімді қарастырады. Компания басшылығы жақындағы халықаралық несиелік дағдарыс пен одан кейін болған жергілікті банктердің несиелік рейтингілерінің өзгерістері төтенше несиелік тәуекелділігінің себебі деп саналмайды. Тиісінше, банк салымдары бойынша құнсыздануға қор керек емес.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел (жалғасы)**

Келесі кестеде «Moody's» пен «Fitch Ratings» және «Standard&Poor's» агентіктерінің несие рейтингін қолдана отыра есепті күнге банк салымдары мен банктің ағымдағы шоттарында ақша қаражаттары бойынша сомалар көрсетіледі:

Банктер	Орналасқан жері	Рейтинг			
		2013 жыл	2012 жыл	2013 жыл	2012 жыл
«Қазкоммерцбанк» АҚ	Қазақстан	B2/ Тұрақты	Ba2/ Келеңсіз	44.793.592	28 543.632
«Халық Банк» АҚ	Қазақстан	Ba2/ Тұрақты	Ba2/Тұрақты	34.724.128	34 658.991
«Сбербанк России» АҚ	Қазақстан	Ba2/ Тұрақты	Ba2/ Тұрақты	10.424.707	4.690
«ЦеснаБанк» АҚ	Қазақстан	B/ Жағымды	B/ Тұрақты	10.040.000	7.005.347
«ЦентрКредит Банк» АҚ	Қазақстан	B2/ Тұрақты	B1/ Келеңсіз	5.103.161	-
«Каспи банк» АҚ	Қазақстан	B1/ Тұрақты	-	2.000.000	-
«Банк Kassa Nova» АҚ	Қазақстан	B/ Тұрақты	B/ Тұрақты	1.000.000	1.000.542
«ГазБанк» ЖАҚ	Ресей	-	-	490	922
«АТФ Банк» АҚ	Қазақстан	B-/ Тұрақты	B1/ Тұрақты	62	7
«RBS Банк» АҚ	Қазақстан	A3/ Келеңсіз	A3/ Келеңсіз	41	350
«Сити Банк» АҚ	Қазақстан	A2/ Тұрақты	A3/ Келеңсіз	4	269
«HSBC Банк Қазақстан» АҚ ЕБ	Қазақстан	-	-	3	6
				108.086.188	71.214.756

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Компания ақша қаражаттардың тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағымдары талданады.

Келесі кестеде 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына Компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Мың теңге	Сұраныс бойынша	1 жылдан 2 жылдан 5 жылдан 5 жылдан				Жиыны
		<1 жыл	2 жылға дейін	жылға дейін	>5 жыл	
2013 жылдың 31 желтоқсанына						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	-	10.580.366	84.725	274.848	-	10.939.939
Өзге де міндеттемелер	-	2.776.786	-	-	-	2.776.786
	-	13.357.152	84.725	274.848	-	13.716.725
2012 жылдың 31 желтоқсанына						
Сауда және өзге де кредиторлық Аберешектер	-	6.274.453	92.453	178.759	-	6.545.665
Өзге де міндеттемелер	-	2.682.879	-	-	-	2.682.879
	-	8.957.332	92.453	178.759	-	9.228.544

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Валюталық тәуекелдік**

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен берілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы төменгі кестеде берілген.

Мың теңге	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Өзге де валюталар	Жиыны
2013 жылдың 31 желтоқсанына	292.065	14.593	-	-	306.658
Активтер	332.416	100.888	6.414	5.955	445.673
Міндеттемелер					
2012 жылдың 31 желтоқсанына					
Активтер	948	10.086	-	-	11.034
Міндеттемелер	203.122	77.546	8.068	3.006	291.742

Компанияның операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді төмендетуге ықпал ететін Компанияда ресми құралдар жоқ.

Компания пайдасының сезімталдығын салық салмау алдында (активтер мен міндеттемелердің әділ құнының өзгеруіне байланысты), егер өзге параметрлер тұрақты болса, АҚШ долларына қатысты айырбас бағамының өзгеруіне қарай талдау келесі кестеде берілген. Компания капиталына әсер етпейді.

Мың теңге	Валюта айырбас бағамының ұлғаюы / төмендеуі	Салық салуға дейін пайдаға әсері
2013 жыл		
АҚШ доллары	+30,00%	(12.105)
	+10,00%	(4.035)
2013 жыл		
Ресей рублі	+20,00%	(17.259)
	-20,00%	17.259
2012 жыл		
АҚШ доллары	+1,57%	(3.174)
	-1,57%	3.174
2012 жыл		
Ресей рублі	+10,74%	(7.245)
	-10,74%	7.245

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Компанияның негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Компания қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту.

Компания капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Компания капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды қайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

Компания капитал бақылауын қарыз коэффициентімен жүзеге асырады, ол таза берешекті капитал және таза берешек сомасына бөлу арқылы есептеледі. Таза берешекке акша қаражаттары және олардың баламаларын алып тастағанда пайыздық несиелер мен қарыздар, саудалық және өзге де несиелік берешектер кіреді.

2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанында Компанияда үлкен берешек сомасы болған жоқ. Компанияда есепті күнге берешектен асатын акша қаражаттарының едәуір сомасы бар.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

---

34. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Ақша қаражаттарының, банктегі салымдардың, саудалық және өзге де дебиторлық берешектің, байланысты тараптарға қарыздың, саудалық және өзге де кредиторлық берешектің, өзге де қаржылық міндеттемелердің теңгерімдік құны қаржылық құралдар дерегінің қысқа мерзімді болғанына орай олардың әділ құнына шамамен тең.

35. ЕСЕПТІ КЕЗЕҢНЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2014 жылғы 1 қаңтардан бастап ТМРА-ның 2013 жылғы 21 қарашадағы Компанияның ішкі және экспорт нарықтарына мұнай айдауға арналған тарифтерін арттыру туралы бұйрығы күшіне енеді: 1 тонна мұнайды 1.000 км-ге ішкі нарыққа тасымалдауға арналған тариф 1.954,5 теңгеден 2.931,8 теңгеге дейін артты (арту 50%-ға); 1 тонна мұнайды 1.000 км-ге экспортқа айдауға арналған тариф 4.732,6 теңгеден 4.850,6 теңгеге дейін артты (арту 2,5%-ға).

Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі 2014 жылғы 11 ақпаннан бастап теңгенің АҚШ долларына және басқа да негізгі валюталарға қатысты айырбас бағамын бұрынғы деңгейде ұстап тұрудан бас тарту, валюталық басқыншылық көлемін азайту және теңгенің айырбас бағамын қалыптастыру үдерісіне араласуды қысқарту туралы шешім қабылдады. Құнсыздануға дейін және кейін айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 155,56 теңгені және 184,5 теңгені құрады. 2014 жылғы 25 ақпандағы жағдай бойынша доллардың айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 184,51 теңгені құрады.